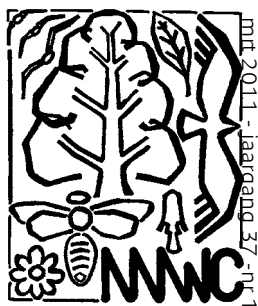

Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Hak-al

IN DIT NUMMER

- Concurrentie in de uilenwereld
- Allemaal gajes, die gaaien
- Vijf convo's
- NVWC Jaarverslag 2010

Colofon

Voor vragen over de bezorging,
Loes Plaisier
0345 - 51 98 47

Redactieadres:
Yvonne van Gils
Fazantstraat 38
4105 WN Culemborg
0345 - 52 37 07
e-mail: redactie@nvw.nl

Eindredacteur:
Louis van Oort

Redactie:
Yvonne van Gils
Harry van de Warenburg
Jan Dirk Buizer

Webbeheer:
Jouke Altenburg

Uitgave:
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
e-mail: post@nvw.nl
website: www.nvw.nl

Vormgeving:
Jan Dirk Buizer
Berry Lucas

Druk:
Drukkerij de Meerpaal
Tiel

Oplage:
420 exemplaren

Distributie:
A. van de Berg, Y. en J. Bosma,
Th. & A. Boudewijn, K. van Elst,
J. Geven, G. Greve, J.J. Geleedst,
A. Jacobs, Y. Jakobs-Lammers,
L. v.d. Kooij, M. Steltenpool,
W. van de Ree, W.&C. Rubers,
W. de Rooij, H. v.d. Warenburg en
F. Waroux.

Lidmaatschap:
Hak-al is een uitgave van de
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
en wordt gratis onder haar leden verspreid.

Deze Hak-al wordt op milieuverantwoord papier vervaardigd.
Gewaarbord door het FSC certificaat.

Beste Hak-al-lezers,

De ene monster-Hak-al ligt nog op de stapel leesvoer, of de andere ploft alweer op de mat. Na het dubbeldikke, full-colour jubileum-nummer - waarvoor de NVWC veel lof heeft geogost - hebben we met z'n allen alweer zo'n prachtig NVWC-product afgeleverd. Het geeft wel aan hoezeer de club leeft en hoe actief de leden zijn. Geen overbodige luxe in een tijd waarin de natuur bleker en bleker wordt, als het aan de politiek ligt.

In de eerste Hak-al van het nieuwe jaar is zoals gebruikelijk het jaarverslag opgenomen. Dat is ook nu weer een prachtige staalkaart van de inventarisaties en andere activiteiten van de verschillende werkgroepen. Het is vaak ongelofelijk hoeveel er gedaan wordt door, soms, zo weinig mensen. Ik raad ten eerste aan dit deel van de Hak-al goed te lezen. Het is namelijk beslist geen droge opsomming zoals in andere jaarverslagen vaak te vinden is, maar het zijn inspirerende beschrijvingen van genieten en werken in en van de natuur. En wie wil dat als NVWC-lid nu niet? Misschien krijgt u wel zin om ook eens mee te doen met een van de werkgroepactiviteiten. U zult met open armen worden ontvangen, want alle hulp en gezelschap is momenteel meer dan welkom.

Het 'gewone' gedeelte van de Hak-al gaat aan het jaarverslag vooraf. Hierin naast interessante verhalen natuurlijk weer vaste rubrieken als 'Van de Leesplank' en 'Waar komt die naam vandaan?' Een nieuwe rubriek is 'Bij de poot'. Hierin worden ringaflezingen besproken die in ons werkgebied zijn gedaan.

Dit reguliere Hak-al-gedeelte is overigens opgemaakt door Berry Lucas, die onze opmaker Jan Dirk Buizer sinds de jubileum-Hak-al bijstaat met het tijdrovende opmaakwerk. Het mag dan veel tijd kosten, het resultaat is ernaar: opnieuw hebben de heren ervoor gezorgd dat er een professioneel ogend magazine op uw mat ligt. Een visitekaartje waar alle NVWC'ers de vingers bij zullen afluiken.

Veel leesplezier!

Louis van Oort

Lvanoort@planet.nl

Nummer 1

Foto voorkant:
Knotwilgen in de Beusichemsewaard.
Foto Jan Dirk Buizer

Twee mededelingen

ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling)

De NVWC is een ANBI-instelling en dat betekent dat een gift aan de NVWC aftrekbaar is van het belastbaar inkomen. U heeft dus een belastingvoordeel!

Mailadres

Heeft u een mailadres dan heeft de NVWC graag dat u dat aan ons doorgeeft. Op die manier kunnen wij u o.a. goed op de hoogte houden van actuele zaken over de natuur, zoals via deTsjiehp.

U kunt uw mailadres doorgeven aan:

bestuur@nvwc.nl

- 2** Voorwoord
- 4** Nieuws van het Bestuur
- 6** Concurrentie in de uilenwereld
- 8** De jeugdgroep steekt de handen uit de mouwen!
- 10** Bij de poot
- 12** Knotwilgen gezocht!
- 14** Waar komt die naam vandaan: allemaal gajes die gaaien
- 16** Geven we de natuur op?
- 19** Culemborg in beeld
- 20** Van de leesplank
- 23** Convo's
- 26** Jaarverslag 2010: Bestuur
- 30** Jaarverslag 2009-2010 Knotwerkgroep
- 31** Jaarverslag 2010: Vogelwerkgroep
- 35** Jaarverslag 2010: Nestkastenwerkgroep
- 37** Jaarverslag 2010: Webredactie
- 38** Jaarverslag 2010: Plantenwerkgroep
- 39** Jaarverslag 2010: NVWC Jeugdgroep
- 40** Jaarverslag 2010: Insectenwerkgroep
- 42** Financieel jaarverslag 2010
- 47** Adressen
- 48** Agenda

van het Nieuws bestuur

Beste NVWC'ers, wat hebben we van 2010 met elkaar een fantastisch lustrumjaar gemaakt!! Inspirerende, goed bezochte activiteiten en schitterende producten. De verslagen van de werkgroepen in deze Hak-al illustreren dat treffend. Iedereen die aan activiteiten en verslagen op één of andere wijze heeft bijgedragen, hartelijk dank! Op de nieuwjaarsreceptie heeft het bestuur met een bloemetje en een bonnetje de Hak-al redactie in het zonnetje gezet. We hebben ze met een applaus bedankt voor hun inzet op de achtergrond voor een goede interne en externe communicatie.

Dat hoge niveau qua financiële en personele inzet kunnen we niet vasthouden. We kunnen er wel door geïnspireerd blijven om nieuwe mogelijkheden te zoeken en kansen te benutten, binnen en buiten de NVWC. Het scala daarvan is breed, mogelijkheden daarvoor zijn er genoeg: van beleidsmatig-organisatorisch tot inhoudelijk. Hieronder een aantal voorbeelden.

Beleidsmatig-organisatorisch

Onze oude statuten kloppen op belangrijke punten niet meer met de werkelijkheid waarin de NVWC functioneert. Daarom zal het bestuur op de Algemene Ledenvergadering van 25 maart een voorstel doen voor nieuwe (leesbare) statuten en een huishoudelijk reglement. De stukken zullen tevoren aan alle leden van wie het bestuur een e-mailadres heeft worden toegezonden en ook ruim voor de Algemene Ledenvergadering in 'de Ketelvink' ter inzage liggen.

Sinds juni 2009 hebben enkele tientallen NVWC'ers met extra veldwerk en adviezen bijgedragen aan het NVWC-initiatief om de gemeente Culemborg op het gebied van natuur beter te laten functioneren. Door meer kennis en door natuurwaarden eerder op te nemen in de werkplanning kan de gemeente meer kansen bieden aan natuur, natuurkwaliteit vergroten en zich ook beter aan de Flora- en faunawet houden. Daarbij gaat het de NVWC vooral om meer natuurresultaat en de geest van de Flora- en faunawet. We willen zo min mogelijk juridiseren.

Dat proces verloopt helaas niet zo soepel als we willen. NVWC-informatie en gemaakte procesafspraken zijn echter niet vrijblijvend wat ons betreft. Het bestuur zal op de Algemene Ledenvergadering in maart de laatste stand van zaken presenteren (de ontwikkelingen gaan snel) zodat de ALV kan besluiten of de NVWC de huidige structurele samenwerking met de

gemeente op het gebied van natuurgegevenslevering wil voortzetten. Het convenant Gegevenslevering met de gemeente loopt namelijk in maart 2011 af.

Ook op het gebied van natuur- en milieueducatie (NME) werkt de NVWC samen met de gemeente Culemborg: de Heuvelactiviteiten voor kinderen in de basisschoolleeftijd op kinderboerderij 'de Heuvel'. Die lopen prima. Daarnaast werkt de NVWC met een aantal andere regionale groene organisaties en de gemeente Culemborg in de 'Groene Betuwe' aan het ontwikkelen van kansen voor gezamenlijke NME-projecten voor andere doelgroepen. De mogelijke bezuinigingen op de gemeentelijke NME-formatie en de ontwikkeling van Werk aan 't Spoel vormen belangrijke variabelen, die in 2011 zullen bepalen of deze samenwerkingsvorm vruchtbaar en duurzaam is of stopt bij de uitgesproken goede intenties.

Inhoudelijk

De inhoud (natuur onderzoeken, erover informeren en beschermen) is en blijft de kern van onze vereniging. Het initiatief van Rob van de Haterd om ons als NVWC vanuit verschillende invalshoeken te richten op het ecosysteem rond de knotwilg is een grote kans voor een inspirerend meerjarenproject. Dat begint uiteraard met het inventariseren waar knotwilgen (nog) in welke aantallen en welke staat aanwezig zijn. Dat kan op een grote kaart in 'de Ketelvink' worden aangegeven, maar het kan ook digitaal worden gemeld via waarneming.nl. Elke NVWC'er kan er aan meedoen.

Het bestuur is verder benieuwd hoe de inhoudelijke samenwerking met de Vereniging voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Tieler- en Culemborgerwaarden zich zal ontwikkelen na de gezamenlijke boerenzwaluwlezing van Bennie van den Brink op 18 maart aanstaande. Ook hopen we dat er een gezamenlijke knotactiviteit met een groep van Scouting Sint Stanislaus gerealiseerd kan worden.

Graag zouden we ook, o.a. in samenwerking met de redactie, de mening van de leden gaan peilen over de communicatiemiddelen van de NVWC. Dat kan antwoord geven op de vraag: doen we de juiste dingen in de communicatie en doen we die dingen goed?

Interessante tijden

"Mogen interessante tijden uw deel zijn", zo schijnt een (oude?) Chinese wens te luiden. Die wens gaat in 2011 zeker op voor de NVWC. Oude zekerheden zoals onze huisvesting in 'de Ketelvink' staan ter discussie.

Er is een ontwikkelingsplan voor het Chopinplein ontworpen, waarin ons clubgebouw plaats moet maken voor parkeerplaatsen. Zo'n keuze moet voor de NVWC goed gemotiveerd worden. Vooral voor de klusgroepleden is 'de Ketelvink' meer dan een gebouw, waarin we activiteiten organiseren. Al vele jaren zetten de klusgroepleden zich elke week in voor een zichtbare goede omgevingskwaliteit van het Chopinplein.

De NVWC zal in 2011 nieuwe samenwerkingspaden kunnen en misschien wel moeten inslaan en bestaande wellicht moeten verlaten. Dat is niet niks. Het zal vermoedelijk veel van ons gaan vragen. Als we met elkaar maar het plezier en de betrokkenheid vasthouden, die we beleven aan de prachtige natuur in onze regio. Verder moeten we trouw blijven aan onze op feiten gebaseerde opstelling en handelwijze. Dan zullen we niet verzuren en ons als vereniging vast goed door eventuele moeilijkheden heen slaan.

Jouke Altenburg
Voorzitter

Dit voorwoord is een 'vrij vertaalde samenvatting' van de toespraak op de Nieuwjaarsreceptie van 7 januari.

Kolganzen. Foto Jouke Altenburg

Concurrentie in de uilenwereld

Bosuul. Foto Jouke Altenburg

door Leo van der Kooij

In het werkgebied van de NVWC broeden vier soorten uilen. Drie daarvan, te weten bosuilen, kerkuilen en steenuilen broeden vaak in speciale nestkasten die verspreid in het werkgebied zijn opgehangen. De vierde soort, de ransuil, broedt in oude nesten van kraaien, eksters of sperwers. Omdat de nestkasten van de drie uilensoorten die daar gebruik van maken jaarlijks door de nestkastenwerkgroep gecontroleerd worden, hebben we in de loop der jaren een redelijk betrouwbaar beeld van het voorkomen van deze soorten.

Iedere soort heeft zijn eigen type nestkast. In de bosuilenkasten vinden we vaak broedsels van holenduiven, kauwen en zelfs Nijlganzen. In de kasten voor de steenuilen zijn dat vaak spreeuwen en mezen en soms holenduiven. Kauwen en holenduiven broeden soms ook in de kasten die voor de kerkuilen bestemd zijn. Tot vorig jaar hielden alle uilensoorten zich netjes aan hun eigen type nestkast. Bij controle in 2009 van een kerkui-

lenkast in een open kapschuur aan de Kooiweg-West bleek die kast helaas niet meer door kerkuilen bezet. In de voorgaande jaren had hier elk jaar met succes een paartje kerkuilen jongen grootgebracht. Op 26 mei 2009 gingen we (d.w.z. enkele leden van de nestkastenwerkgroep) de kast nog eens bezoeken om te kijken of er toch misschien een paartje kerkuilen zou broeden. Helaas de kast was leeg en niets wees erop dat er uilen in geweest waren. De eigenaar

Schedel van kerkuil. Foto Leo van der Kooij

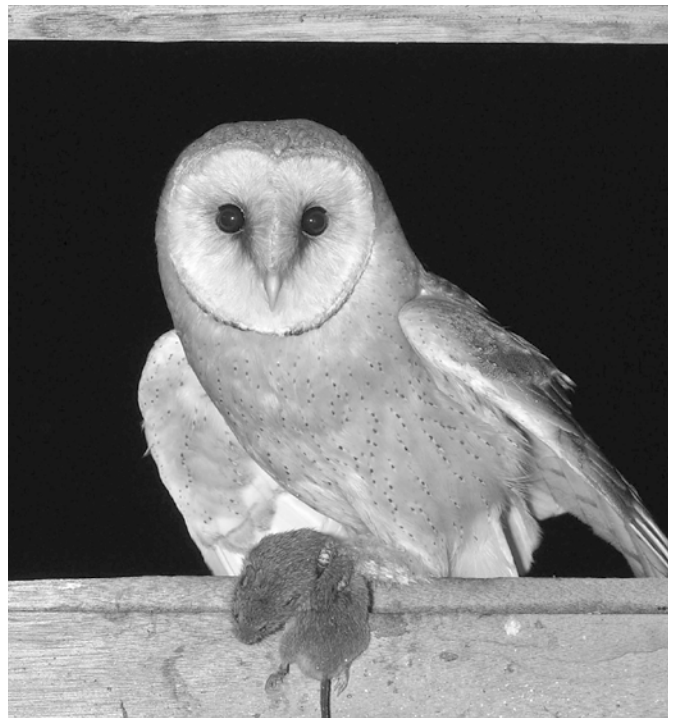
van de schuur kwam ons vertellen dat hij een tijdje geleden een dode kerkuil had gevonden. Hij nam ons mee naar de plek waar hij de dode vogel had neergelegd. Het was inderdaad een kerkuil. Het lijkje was helemaal verdroogd en de veren, poten en kop waren nog in goede staat. De kop heb ik er toen afgesneden om hem thuis te kunnen schoonmaken en de schedel te bewaren.

Als ik een schedel ga prepareren leg ik eerst de kop in een bloempot vlak bij een mierenest.

Na een lange tijd is de schedel bijna schoon. Vervolgens ga ik hem uitkoken om de laatste restjes weefsel en veertjes te verwijderen. In de zomer van 2010 had ik de schedel helemaal schoon en toen ontdekte ik dat er in de schedel een gat zat (zie foto).

Het was duidelijk dat hierin de doodsoorzaak van de uil gezocht moet worden. Maar wie zou zo iets gedaan kunnen hebben?

Welnu, we denken op het spoor van een mogelijke dader gekomen te zijn. Op 14 januari 2010 gingen we weer op pad om nestkasten schoon te maken voor het komende broedseizoen. De nestkast aan de Kooiweg-West was ook aan de beurt. Toen wij de kast open maakten, vloog er een grote bruine uil uit. Het was duidelijk geen kerkuil, maar een bosuil. Nog verrassender was het dat er een ei in lag. Let wel het was 24 januari midden in de strenge winter van 2010 en op die dag vroor het ook flink. Vanzelfsprekend maakten we de kast zo snel mogelijk dicht en maakten ons vlug uit de voeten. Op 24 februari - het was nog steeds vriezende weer - gingen weer eens langs om te kijken hoe het met de uilen was. Nu dat zag er voorspoedig uit. Er was weer een bosuil in de kast en bovendien nog 4 donsjongen en nog een niet uitgekomen ei. Ook nu

Kerkuil. Foto André Eijkenaar

maakten wij ons weer snel uit de voeten. Op 10 maart gingen we samen met Theo Boudewijn langs om de uilen te ringen. Nu was er nog maar een flink jong aanwezig. Van de andere 3 jongen was geen spoor te bekennen. Nadat Theo vakkundig het uilskuiken gemeten, gewogen en geringd had, zetten we het weer in de kast.

Volgens ons is het duidelijk dat de bosuilen de kerkuilen van deze plek verdreven hebben. Wellicht is dit met dodelijk geweld gepaard gegaan. Het gat in de schedel van de dood gevonden kerkuil zou gezien de grootte en het feit dat de schedel verder geen enkele beschadiging had best door de klauw van een bosuil gemaakt kunnen zijn.

Het ziet er naar uit dat dit geval van bosuilen die kerkuilen verdringen niet op zichzelf blijft staan. Bij controle op 9 december 2010 van een andere kerkuilenkast, waarin ook jarenlang met succes gebroed is, vlogen er in plaats van de verwachte kerkuilen twee bosuilen uit.

Of deze verovering blijvend zal zijn, zal in de loop van dit jaar moeten blijken. In ieder geval houden wij het in de gaten.

Het is bekend dat ook steenuilen en ransuilen door de grotere en sterkere bosuilen gedood en dus weggeconcurrereerd worden. Om ervoor te zorgen dat we het de bosuilen niet gemakkelijker gaan maken, zijn we gestopt met het ophangen van nieuwe bosuilenkasten. Misschien zullen we er zelfs toe over moeten gaan om bosuilenkasten die in de buurt van kasten van kerkuilen en steenuilen hangen, weg te halen. We zijn benieuwd hoe het dit jaar gaat lopen. 🐿

Ransuilen op roestplaats. Foto Jouke Altenburg

De jeugdgroep steekt de handen uit de mouwen!

Vogels tellen, fietsen, knutselen, je in de frisse buitenlucht lekker inspinnen voor een mooie natuur en nog wat leren ook: het gebeurt allemaal bij de jeugdgroep! Hieronder verslagen van een paar leuke activiteiten in de afgelopen periode.

Helpen bij het knotten

door Winny Verdouw

We konden meedoen met de knotploeg op 11 december. Gereedschap genoeg, zodat er flink gezaagd, geknipt en gehakt kon worden. Te kleine takken mochten naar het vuur onderaan de dijk worden gesleept. Al gauw sloeg een enorm vuur over de dijk heen. Lekker warm in december!

Een paar waaghalsjes klommen ook de enorme knotwilgen in om takken te zagen. Toch hoefde er geen pleister te worden geplakt.

Een maandje later stonden de keurig geknotte wilgen met hun voeten in het water!

Foto's jeugd Winny Verdouw

Boomactiviteit op 8 januari

door Winny Verdouw

De opkomst viel wat tegen in het nieuwe jaar. Misschien zaten de olieballen nog in de weg. Maar wie dacht dat bomen, niet vet, cool of flitsend zijn, kreeg ongelijk.

Michiel had er een spannende ochtend van gemaakt. Hij begon met een verhaal van Toon Tellegen, zoals altijd mysterieus. Daarna een quiz, om te zien wie wat weet van bomen. Nou dat viel best mee natuurlijk. Er volgde nog een leerzaam deel over takken en knoppen en vruchten.

Natuurlijk stapten we naar buiten op de fiets naar echte bomen. Het zintuigenspel, het voelen van de boombast met een blinddoek en daarna weer terug herkennen was erg leuk. Er waren voor de jeugdgroep nog extra olieballen gebakken door Gonda en Frans. Nog heel erg bedankt. Ze waren heerlijk.

Een Beestentoren maken

door Michiel Kok

Een beestentoren is een soort flat waarin veel verschillende diersoorten kunnen leven, schuilen, eten of een winterslaap houden.

Onderin is ruimte voor de egel en tussen de stenen kunnen salamanders en padden zich schuilhouden.

Hommels nestelen tussen kapotgeslagen stoeptegels en kleine bijtjes leggen eitjes in riet en bamboestengels.

Bovenop worden de vogels gevoerd en is nestruimte.

In oktober hebben de kinderen twee ochtenden heel hard gezaagd en heel veel gaatjes geboord en stenen gestapeld.

Alles dichtgesmeerd met klei.

De klusgroep heeft er wat gras over gestrooid, zodat hij niet zo opvalt. Hij staat in de tuin van de Ketelvink. Een metertje of twee hoog.

Roofvogels tellen op 29 januari

door Winny Verdouw

Het zou een zonnige dag worden, maar om 9 uur 's ochtends was het nog -9 graden!

Een flinke groep kinderen reed op de fiets, met verrekijkers, achter Camiel aan op zoek naar buizerd, valk en misschien sperwer of meer van dat moois.

Het gedeelte Weidsteeg, Smalriemseweg, stukje Veerweg naar de pont en over de dijk weer terug was ons werkterrein. Al spoedig lagen onze tenen los in de schoenen.

Zo nu en dan stopte Camiel op een plek met mooi uitzicht. Het was prachtig met een nevelige zon over een wit landschap.

We hadden veel last van duiven, zoals Camiel dat noemde. Ze hebben wel iets van een roofvogel, maar zijn het niet, evenals kraaien.

Toch, op de Smalriemseweg zat een buizerd in de boom en hij vloog ook nog even naar een andere boom. Met de telescoop kijker van Camiel kon hij prachtig in beeld worden gebracht.

En we zagen we er nog een aantal in verschillende de boomgaarden. Ze konden niet lekker cirkelen op de warme lucht. Daar was het te koud voor.

Gelukkig had Mienke twee thermosflessen met heet water meegenomen en wat chocoladespul. Dat dronken we bij het veer van Beusichem lekker op met een dikke koek erbij. Daar zagen we op een bijna bevroren meertje een koppel wilde zwanen met vier al net zo

grote jongen. Alleen nog een beetje grijs. Daar was ook onze vierde buizerd. Terug langs de dijk zagen we buizerd nummer vijf. En daar bleef het bij. Het was prachtig en koud. De kinderen hielden zich krantig! En Camiel bedankt!

Bij de poot

Foto Jouke Altenburg

door Jouke Altenburg

In deze nieuwe HAK-AL-rubriek bespreken we ringaflezingen die in ons werkgebied zijn gedaan. Deze keer met meldingen van Daniël Beuker (kleine zwaan en kolgans) en Theo Boudewijn (boerenzwaluw en steenuil).

Enkele NVWC'ers werken mee aan het onderzoek naar de verspreiding en overleving van vogels door ringonderzoek. Met een ring wordt een vogel een individu, waarvan je de levensloop kunt bijhouden. Verschillende vogelwerkgroepleden lezen (kleur-)ringen en halsbanden af. Het is van groot belang deze aflezingen te melden. Dat kan op de website GRIEL van het Vogeltrekstation. De melder en de ringer krijgen altijd bericht over de levensloop van de vogel.

Traditioneel geringde vogels leveren maar in een klein aantal gevallen informatie op over dispersie, trekroutes en overleving. Je moet de vogels meestal in de hand hebben om de metaalkleurige ring af te kunnen lezen. Dan is die vogel vaak al dood. Alleen ooievaarringen kun je redelijk goed met een telescoop aflezen, al zijn er diehards zoals Marc Collier die zelfs een ring om de poot van een zingende rietzanger weten te ontcijferen. Bij het gebruik van gewone ringen moeten grote aantallen vogels gedurende vele jaren worden geringd om voldoende gegevens te hebben voor betrouwbare conclusies. Voor plaatstrouwe nestkastbroeders zoals steenuilen ligt dat wat gunstiger; zij worden vaker teruggevangen bij de controles dan vrij broedende vogels. Maar terugvangsten leveren wel stress voor de vogel op.

Kleurringen

Om het aantal terugmeldingen bij leven te vergroten worden sommige grotere vogelsoorten van één of meer kleurringen of een halsband voorzien. Op dieren in gevangenschap is dan eerst uitgetoetst of ze er in het dagelijks leven geen last van hebben. Op grote kleurringen staat vaak een getal of lettercombinatie. Kleinere vogels zoals grutto's worden individueel herkenbaar gemaakt door kleurcombinaties aan beide poten te bevestigen. Noteer nauwkeurig de kleuren- en lettercombinaties per poot, te bekijken vanuit de vogel zelf.

Een gekleurringde vogel ziet er niet bepaald fraai uit, maar kleurringonderzoek is veel effectiever en levert met minder geringde vogels meer beschermingsrelevante informatie op. Kleurringaflezen kan iedereen die

de tijd neemt met een verrekijker een groep vogels te 'scannen'.

Halsbanden, kleurringen en kleurringcombinaties kunnen vaak al met een gewone verrekijker worden afgelezen en zeker met een telescoop. Ook een digitale camera met een flinke zoomlens en een hoog aantal megapixels kan uitkomst bieden. Houd dus je ogen open en je camera paraat. In het voorjaar hebben we o.a. kans op gekleurde grutto's en lepelaars. Bij ooievaars kun je proberen de gewone ringen af te lezen.

Boerenzwaluw AT60065

Bij Kees en Ria de Raad aan de Wethouder Schoutenweg nestelen jaarlijks tien tot vijftien boerenzwaluwparen. In 2010 ringden Theo, Marc en Jouke bij hen in totaal 47 jongen. Op 4 september 2010 werden 4 jongen uit een laat legsel in de kalverstal geringd. Ze waren toen 11 dagen oud. Vermoedelijk zijn ze 14 of 15 september uitgevlogen. Eén van die jongen is op 2 oktober 2010 bij Turnhout (België) teruggevangen en na ringaflezing weer losgelaten. Het jong was toen 39 dagen oud en 18 dagen vliegvlug; hemelsbreed had het een afstand van 75 km afgelegd. Het is de vraag of het de zwaluw is gelukt om nog succesvol naar de overwinteringsgebieden ten zuiden van de Sahara te vliegen. In ieder geval was hij op de goede weg. De overleving van 1e jaars boerenzwaluwen is, voor zover ons bekend, ongeveer 12-15%.

Kleine zwaan, gele pootring Y614

Op 18 december 2010 leest Daniël Beuker bij de

maandelijks rivierentelling de gele pootring van een kleine zwaan af, in de buurt van Wijk bij Duurstede. De Noord-Hollandse zwanenkenner Wim Tijsen verwijst Daniël door naar Groot-Brittannië, de bakermat van het kleine zwanenonderzoek. Y614 is een vrouwtje en blijkt op 24 januari 2006 geringd te zijn in Slimbridge (G-B). Op 17 maart 2006 zit de vogel in Sleswijk Holstein, een tussenstop op weg naar de broedgebieden in het Noord-Europa. In januari 2008 overwintert de vogel in Neder-Sachsen. Maar in januari 2009 wordt de vogel in elf dagen tijd driemaal gemeld uit de Noordoostpolder bij het plaatsje Creil. Op 17 februari 2010 zit de kleine zwaan in Oudewater, een kilometer of vijftien ten westen van Nieuwegein. En tien maanden later, op 18 december 2010, zit Y614 in een groep van twaalf kleine zwanen bij de kruising van de Lek met het Amsterdam-Rijnkanaal.

Kolgans, zwarte halsband XUK

Op 29 december 2010 ziet Daniël Beuker ten zuiden van de Regulieren een groep van ca. 4400 kolgansen. Daartussen zitten ca. 150 grauwe ganzen en 9 toendrarietganzen. Eén van de kolgansen heeft een zwarte halsband met de code XUK. Wanneer je zo'n ringaflezing op www.geese.org invoert krijg je direct informatie over de vogel te zien.

Helaas ligt de ringer achter met zijn administratie of moet er een inhaalslag worden gemaakt met de data-uitwisseling tussen de verschillende internationale bestanden, want de ringdatum en -plaats van deze gans staan nog niet op www.geese.org. Wel te zien zijn maar liefst 14 ringaflezingen van deze kolgans in vier jaar tijd. De eerste waarneming is op 19 februari

Een kleine zwaan toont netjes zijn gele ring met code.

Foto Daniël Beuker

Steenuil krijgt ring. Foto Jouke Altenburg

2007 in Duitsland. Op 10 februari 2008 wordt de vogel in de Steenwaard gezien door Stef Waasdorp. Uit de winterwaarnemingen van 2008, 2009 en 2010 valt op te maken dat de vogel 's winters het Nederlandse rivierengebied doorkruist: Millingen, Opheusden, Wamel, Winssen, Hardinxveld Giessendam en Persingen staan genoemd als waarnemingsplaatsen. En op 29 december 2010 door Daniël bij de Regulieren. De grote kolgansgroepen die rond Culemborg worden gezien wisselen dus blijkbaar van samenstelling.

Mogelijk broedt kolgans XUK in Estland, want op 2 april 2009 wordt het dier in Lepaküla afgelezen.

Steenuil 3654615

Tijdens de schoonmaakronde van de steenuilkasten op 17 januari 2011 ontdekten de controleurs een steenuil aan de Goilberdingerdijk. De vogel werd uit de kast gehaald en bleek geringd. Het dier was afkomstig uit een nestkast aan de oostzijde van Beusichem. Theo Boudewijn had de beide jongen uit dat legsel op 8 juni 2009 geringd; beide jongen zijn succesvol uitgevlogen. Het is de eerste terugmelding van één van de 63

steenuiljongen die sinds 1998 door Theo zijn geringd. Volwassen steenuilen zijn vaker teruggevangen.

De vogel woog 230 gram en was, ondanks de wekenlange sneeuwbedekking van december 2010, dus in prima conditie. Het was te vroeg in het seizoen om op grond van de broedvlek het geslacht te kunnen bepalen. Het hoge gewicht lijkt wel op een vrouwtje te wijzen.

De afgelegde afstand tussen ringplaats en hervangstplek bedraagt ca. 6 km in rechte lijn. Die verspreidingsafstand ligt in de buurt van het landelijk gemiddelde voor vrouwtjes. Jonge steenuilvrouwtjes verspreiden zich namelijk verder dan jonge mannetjes. We hopen de vogel in het broedseizoen 2011, bij voorkeur met een nest jongen, weer op deze plek aan te treffen. 🐦

Knotwilgen gezocht!

in het NVWC- Jaar van de Knotwilg

Binnen de NVWC

wordt 2011 het jaar van de knotwilg.

Knotwilgen zijn prachtige bomen die typisch zijn voor ons rivierenlandschap. Ze horen bij onze natuur en cultuur. Daarom organiseren we komend jaar allerlei activiteiten rondom de knotwilg. De knotwerkgroep gaat natuurlijk bomen knotten, de vogelwerkgroep inventariseert steenuilen, de insectenwerkgroep zoekt naar nachtvinders op knotwilgen en nog veel meer. Houd de website, Hak-Al en Tjielp! maar in de gaten. Heb je zelf een leuk idee, neem dan vooral contact met me op.

Eerst moeten we weten waar knotwilgen staan in ons werkgebied. En daar hebben we ieders hulp bij nodig. Geef het door! Dat kan via de website of op de kaart in het clubhuis.

1. In het clubhuis de Ketelvink hangt een grote kaart. Daarop kun je met prikkers aangeven waar groepen knotwilgen staan.
2. via de website www.nvwc.nl kun je doorklikken naar waarneming.nl. Daarop voer je een schietwilg in met in het opmerkingenveld 'knotwilg'.

Vragen of ideeën? Laat het me horen.

Rob van de Haterd, robrob@zonnet.nl

Foto Rob van de Haterd

Foto's Winny Verdouw

Nieuwjaarsbijeenkomst 7 januari

Het was een hele gezellige bijeenkomst deze vrijdagavond.

De nieuwjaarsspeech van Jouke was inspirerend. Diverse mensen werden in het zonnetje gezet. De Ketelvink zag er uitnodigend uit met de tafelkleedjes en mooie groene tafelstukjes, uit de tuin geknipt door Leo. Al vroeg waren er op vrijdagochtend mensen heel hard bezig om het voor de avond in orde te maken.

Gonda was enorme pannen met oliebolbeslag aan het bereiden en Paul van Buchem stond al spoedig de oliebolletjes te bakken. Samen met Gonda bakte hij schalenvol voortreffelijke oliebolletjes. Cobi sneed de hartige hapjes.

Als toevallige passant konden we de warme oliebolletjes alvast keuren.

Voor de jeugd werd nog een schaal apart gezet en die vonden het hartstikke leuk om nog op zaterdag een oliebol te eten.

Winny Verdouw

Allemaal gajes, die gaaien!

De gaai is een bekende vogel. De Vlaamse gaai een nog bekendere, want hele volksstammen aan vogel-vrienden noemen de vogel nog bij zijn oude naam: de Vlaamse gaai. Maar officieel heet hij sinds een paar jaar: gajes.

Persoonlijk moet ik zeggen dat ik ook nog altijd denk: "Kijk, een Vlaamse gaai." 'Gaai' zonder meer klinkt in mijn oren nog teveel als een afkorting, als een woord dat nog niet af is. Maar goed, zij die het weten kunnen hebben er 'gaai' van gemaakt en daar moeten wij het mee doen. We zullen er vanzelf aan wennen en als wij dat niet doen, dan toch op zijn minst de generatie na ons. Bij het uitpluizen van allerlei vogelnamen kom ik ook lang vergeten oude namen tegen. Over pakweg vijftig jaar weten we niet beter.

Gaai op het pindanet. Foto Berry Lucas

Weinig subtiel

We zien altijd wel gaaien in onze streek, maar in het afgelopen najaar waren het er wel heel veel. Daarvan werd op de NVWC-website ook melding gemaakt, met deze prachtige foto van Jouke. Als die gaaien er zijn, dan vallen ze ook meteen op.

Ik vind ze persoonlijk wel amusant. Lekker aanwezig, weinig subtiel. De gaai is, net als de kraai, een familielid van de zangvogelfamilie. En wat hij ook met de kraai gemeen heeft: zijn stemgeluid is wel karakteristiek te noemen, maar niet bepaald melodieus. Een lelijke krasser, dat is het.

Hypocriet

Bij de voederplankjes en vetbollen is hij ook niet de meest bescheiden vogel. Daar zijn we trouwens als mensen vaak wel hypocriet in. We willen de arme vogels best de winter door helpen, maar we hebben zo onze voorkeuren. Het liefst voederen we de lieve kleine vogeltjes. We zien liever een pimpelmeesje op onze vetbollen en koolmeesjes aan onze pinda's. Roodborstjes en staartmeesjes zijn ook van harte welkom. Maar komen er meeuwen, kauwtjes, eksters of gaaien, dan eten die toch eigenlijk het eten van de kleine lieve vogeltjes op. Herkennen we dat gevoel? Als je erover nadenkt is het best hypocriet. Blijkbaar hoe kleiner de vogels, hoe meer ze een beroep doen op ons gevoel van vertederend en zorgzaamheid. En zo'n gaai? Gajes is het!

Betekenis

Daarmee hebben we dan ook direct de betekenis van gaai te pakken. Het is afgeleid van 'gajes'. En dat klopt wel een beetje met hoe we er over het algemeen tegenaan kijken.

Hoewel hij dus zijn voorvoegsel 'Vlaamse' kwijt is, is het nog wel even interessant om te kijken waar dat vandaan kwam. Namelijk van het franse 'flammant': 'vlammend', verwijzend naar zijn kleur die vaak wel erg mooi roodbruin is. Ha, daar hebben we opeens het eerste positieve geluid: zijn mooie kleur! Dat is ontegenzeggelijk waar. Een prachtig warm roodbruin is het. En dan dat leuke blauwe verenplukje aan de zijkant. Als je goed kijkt, is het beslist een prachtige vogel.

Moeizaam

Wat me verder opvalt aan de gaai is het vliegbeeld. Ik vind hem altijd zo ontzettend vermoeid ogen als hij vliegt. Dat komt waarschijnlijk door zijn onregelmatige vlucht. In vergelijking met bijvoorbeeld het in een fraai regelmatig boogje vliegen van de specht, of de prachtige kaarsrechte streep van de koekoek maait dit beestje met zijn vleugels door de lucht alsof het zijn allerlaatste krachtsinspanning betreft. En dat heeft toch ook wel iets vertederends en iets kwetsbaars.

Zelf ben ik wel eens op het zuidelijke puntje van Zweden geweest: Falsterbo. Bekend als een walhalla van de kijkers naar vogeltrek. Helaas ben ik voor

Gaaien en vinken op trek te Falsterbo, 1999. Foto Paul van Veen

vakantie altijd aan schooltijden gebonden en was ik er in augustus met Paul, jaren geleden. Veel te vroeg in het jaar, natuurlijk. Maar Paul is diverse keren wel in de goede tijd geweest, ook met andere leden van de NVWC. En dat leverde plaatjes op van een hele lucht gevuld met klapwiekende gaaien. Dat fenomeen had ik graag ook eens zelf waargenomen. Het idee dat die beesten daar in Zweden al zo vermoeid ogen en dan nog over moeten steken naar de rest van Europa. Maar het lukt ze blijkbaar, want ik heb nog nooit gehoord van grote groepen dood op zee dobberende gaaien. Gelukkig maar!

Gajes

Met 'gajes' hebben we een mooie verklaring van de naam 'gaai' te pakken. Klaar is het dus eigenlijk. Maar ik wil nog wel even een stapje verder gaan. Een stapje verder op etymologisch gebied dan. Want waar komt het woord 'gajes' precies vandaan?

Wanneer mensen het over 'gajes' hebben, bedoelen ze dat niet vleierend. Uitschot, tuig van de richel, kleine criminelen. Persoonlijk dacht ik dat dit woord wel uit het Jiddisch afkomstig zou zijn, de taal die bij Joden wel als dagelijkse spreektaal gebruikt werd. Woorden als lef, Mokum, smoesje en gozer zijn ook Jiddisch. Na wat speurwerk kwam ik er echter achter, dat er ook nog een andere taal is met vergelijkbare klanken. Het betreft het Bargoens, een taal met zijn origine in de 'dievenwereld'. Ons woord 'gajes' stamt uit het Bargoens. Deze taal heeft wel verwantschap met een aantal Jiddische

woorden, maar moet toch als een zelfstandige taal worden beschouwd. Woorden als 'smeris', 'stennis' en 'jatten' komen uit het Bargoens. En dus ook 'gajes'. 'Gojem' is wel een Jiddisch woord, dat zoveel betekent als 'niet-Joods'. In het Bargoens is dat verworden tot 'gajes'.

Politiek

'Gaai' komt van 'gajes'. 'Gajes' komt van 'Gojem'. En daarmee kan de betekenis van 'gaai' dus worden verklaard als 'niet-Joods'. Tja, en hoe ik daarmee nu weer een verband moet leggen met de hier besproken vogel? Voor ik het weet begeef ik me op politiek gevoelig terrein. Tenslotte zijn velen van ons opgegroeid met het beeld dat het Joodse volk het geplaagde volk was uit vele oorlogen met een onovertroffen dieptepunt in de Tweede Wereldoorlog. Om nog maar te zwijgen van de bijzondere religieuze betekenis van dit volk. Maar tegenwoordig roept het bij velen, in ieder geval bij mij wel, het beeld op van onderdrukking van Palestijnen en bouwer van veel te hoge muren. En als onze 'gaai' dan vertaald kan worden met: niet-Joods, is dat dan positief of negatief? Daar doe ik maar geen uitspraak over. Ik durf al niet eens te zeggen of het fijn is dat 'Vlaams' als voorvoegsel bij de naam verdwenen is. Onze zuiderburen blijken politiek tot niet zoveel in staat. Wij hebben daarentegen al wel een regering, maar of dat nu positief of negatief is? Ik zei het al, laat ik me maar niet te veel begeven op politiek gevoelig terrein. Gajes is het! Die gaaien, bedoel ik dan. 🐦

Geven we de natuur op?

Door Berry Lucas

Vorig jaar vierden we 35 jaar NVWC. Opgericht op een moment dat veel soorten planten en dieren rond Culemborg nog betrekkelijk gewoon waren. Als lid van (bijna) het eerste uur herinner ik me de kolonie zwarte sterns, de hoempende roerdomp en de zang van de grote karekiet bij Fort Everdingen. In het veld rond Culemborg keek je nog niet op van roepende grutto's en de zang van veldleeuweriken. De Regulieren was het laatste toevluchtsoord van baltsende watersnippen en van paapjes. Ook met planten, vlinders en andere soortgroepen moet vast meer te beleven zijn geweest dan tegenwoordig.

Maar de natuur en het landschap waren toen al ernstig op hun retour. Je kan je bijna niet voorstellen dat er in de jaren zestig nog kemphanen bij Culemborg baltsten en er grauwe gorzen (inmiddels uitgestorven in Nederland) zongen in de uiterwaarden. De ruilverkaveling, overbemesting en ontwatering voor de landbouw eisten hun tol. Rivierduin met fraaie stroomdalflora werd afgegraven. Culemborg breidde uit ten koste van hoogstamboomgaarden, grienden, knotwilgen en weilanden. Oudere leden zullen ongetwijfeld toen al weemoedig teruggedacht hebben aan dat wat op dat moment al verloren was gegaan door de vooruitgang. Kortom, in 1975 waren er redenen genoeg om een Natuur- en Vogelwacht op te richten. Niet alleen om met anderen van de resterende natuur te genieten, maar ook met het idee om ook daadwerkelijk te redden wat er te redden viel en burgers en bestuurders van Culemborg daarin mee te krijgen.

Tot in de jaren tachtig was het als natuurliefhebber moeilijk om optimistisch te zijn. Maar blijkbaar wennen we toch snel aan wat

we nog aan natuur om ons heen kunnen ontdekken en vergeten we wat verloren is gegaan. Nogal wat jonge NVWC'ers waaronder ikzelf werden destijds door het samen beleven van de Culemborgse natuur enthousiast voor een loopbaan in de natuurbescherming. Tijdens mijn biologieopleiding leerde ik ecologische principes zoals de eilandentheorie van MacArthur en Wilson. Kort samengevat: soorten sterven uit als hun leefgebieden te klein worden en geïsoleerd raken.

Ecologische hoofdstructuur

Juist in die periode ontstond landelijk nieuw elan om wat te ondernemen tegen de sluipende achteruitgang van natuur en het verlies van planten- en diersoorten. Wetenschappers, bestuurders en politici waren het er over eens dat er een offensieve aanpak nodig. We moesten terug naar de hoeveelheid natuur die Nederland in de jaren vijftig nog bezat. Door natuurgebieden groter en robuuster te maken, deze met elkaar te verbinden en te herstellen moesten soorten meer overlevingskansen krijgen: het middel was de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

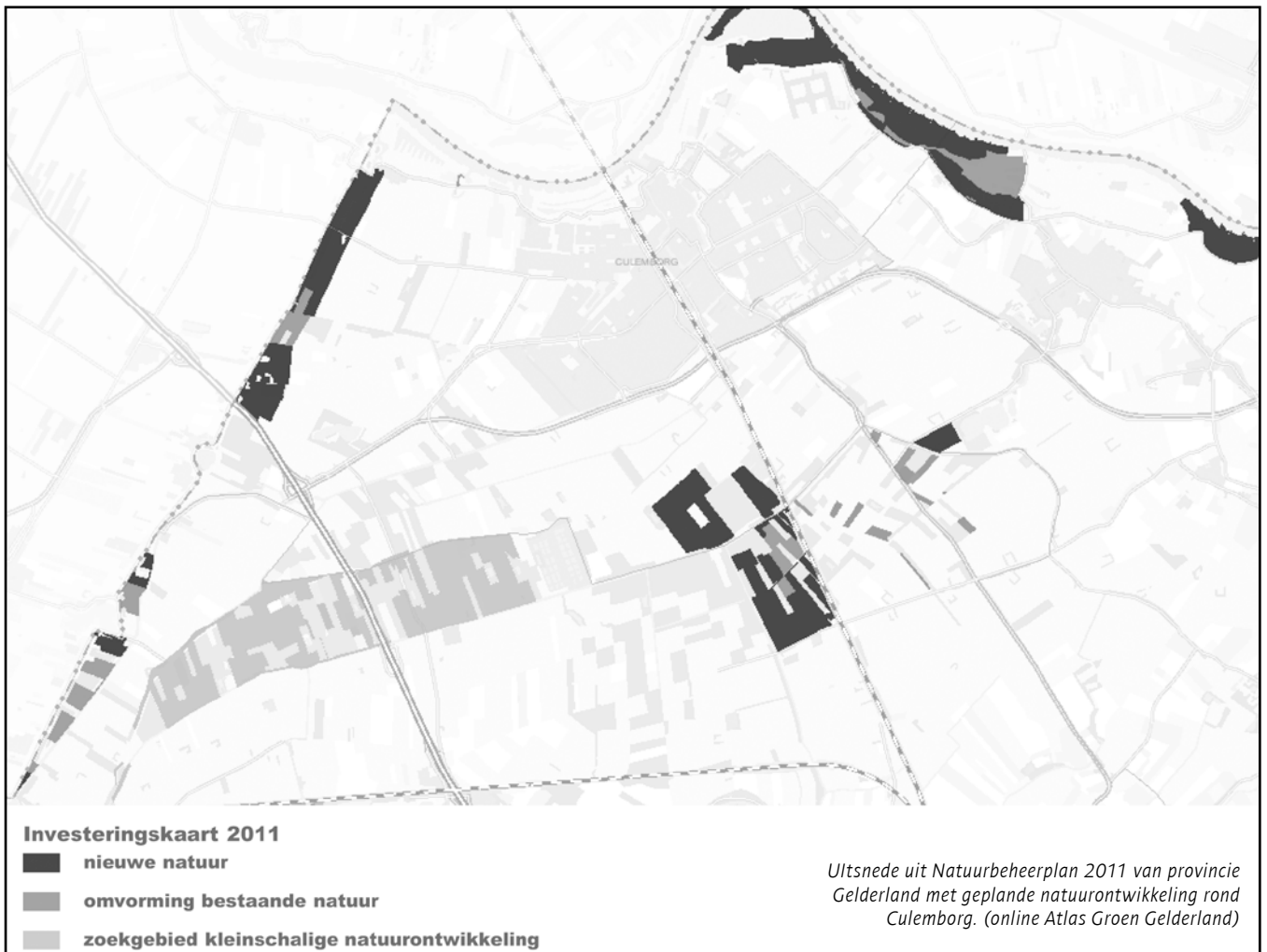
En niet onbelangrijk: dit natuurnetwerk kon bij uitstek de sterke behoefte van de Nederlander aan recreatie en ontspanning dienen.

In de loop der jaren zijn er aan de nog overgebleven hoeveelheid Nederlandse natuur van ca. 450.000 hectare steeds meer stukjes grond toegevoegd en in beheer gegeven aan natuurorganisaties. Op veel plaatsen zag je duidelijk resultaat voor de flora en fauna. "Onze eigen" Regulieren werd onderdeel van de EHS en door het Geldersch Landschap uitgebreid en beheerd. Tegelijkertijd werden succesvolle maatregelen genomen om de milieukwaliteit op te vijzelen en het gebied weer natter te maken. Schrale bloemrijke graslanden met ratelaar breiden zich er nu weer uit, het krabbenscheer groeit weer in de sloten, en in het voorjaar pleisteren er talrijke water- en weidevogels (het wachten is nog op de watersnip). Ook de uiterwaarden werden op de schop genomen, al was dat ook bedoeld om de rivier meer ruimte te geven. Veiligheid tegen water blijkt heel goed samen te gaan met nieuwe, soortenrijke natuur waarin blauwborsten, kluten en visdiefjes zich zeer goed thuisvoelen. De nieuwe ecoducten over de A2 zorgen er voor dat populaties van zoogdieren, amfibieën en insecten in onze regio niet langer opgesloten zitten tussen kunstmatige barrières. Ontwikkelingen dus waar je als NVWC-lid best wel blij van wordt. En niet alleen NVWC'ers als je kijkt naar het

aantal wandelaars in de Baarsemwaard.

Bezuinigen op natuur

Aan de andere kant, echt voortvarend gaat het bepaald nog niet met de EHS. In 2018 zou de klus geklaard moeten zijn. Maar van de beoogde natuuruitbreiding met ongeveer 130.000 hectare is anno 2011 minder dan de helft daadwerkelijk ingericht als natuur. Ook met het plan om boeren in de rest van het EHS-areaal er naast de gewone bedrijfsvoering een stukje natuurbeheer bij te laten doen wil het nog niet zo vlotten. Terwijl met het grootste gemak landbouwgrond opgeofferd wordt aan woonwijken, industrieterreinen, snelwegen en Betuwelijnen, is er bij sommigen grote weerstand tegen omzetten van landbouwgrond in de broodnodige natuur. Dat verzet is blijkbaar voor het nieuwe kabinet reden genoeg om radicaal te stoppen met de verdere uitbreiding van de EHS en met de ecologische verbindingen tussen natuurgebieden. De vraag is of hierdoor bijvoorbeeld de geplande ontwikkeling van de Diefdijk-omgeving als natuurcorridor tussen de Lek en de Linge op losse schroeven komt te staan. Ook rond de Regulieren moeten volgens plan nog stukken bos en nieuwe natuur ontwikkeld worden. Vooralsnog hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland aangegeven zo veel mogelijk

Zwarte sterns, een vogelsoort die veel belang heeft bij een goede ecologische hoofdstructuur met natte natuur (foto Jouke Altenburg).

door te willen gaan met de EHS-plannen. Maar wat daarvan nog mogelijk is, is sterk afhankelijk van geld dat grotendeels uit Den Haag moet komen.

De bezuinigingen op het rijksbudget voor natuur kunnen oplopen tot meer dan 60 procent. Veel meer dan bij alle andere beleidsterreinen. Iedereen kan begrip opbrengen voor het feit dat de rijksoverheid nu beter op de centen moet letten. Maar je zou bijvoorbeeld ook de uitgaven over een langere tijd uit kunnen smeren, en dan maar op de koop toenemen dat de EHS in 2018 nog niet af is maar pas later. Nu stoppen betekent dat veel investeringen voor niets zijn geweest: de isolatie van natuur blijft in stand en natuurgebieden kunnen niet afgerond en ingericht worden als je de laatste snippers grond niet kunt aankopen. Het is als het besluit om bij het bouwen van een huis, het dak er maar niet op te plaatsen terwijl alle muren er al staan. Landbouw en natuur blijven last van elkaar houden. Stedelingen moeten nog steeds kilometers rijden over steeds meer asfalt om ergens van de natuur te kunnen genieten.

Politici en bestuurders erkennen nog onvoldoende dat natuur ook veel geld oplevert, in de zin van recreatief-toeristische bestedingen, vestigingsklimaat voor bedrijven, de waarde van woningen etc.

Minder natuurbeheer?

De bezuinigingen op het toch al lage natuurbudget dreigen zo erg door te slaan dat, in onze regio, het zelfs maar de vraag is of Staatsbosbeheer en het Geldersche Landschap onze fraaiste natuurgebieden in de toekomst nog goed kunnen beheren. Met het risico dat je orchideeën in het Tichelterrein en oranjepijpjes in de Regulieren voor altijd kwijt raakt. Het Planbureau voor

de Leefomgeving heeft het onlangs nog eens gemeld: de plannen van dit kabinet leiden ertoe dat we een deel van de Nederlandse biodiversiteit zeker niet meer zullen kunnen behouden. Juist omdat het agrarische gebied - ook in onze regio - steeds meer een ecologische woestijn wordt, is het noodzakelijk dat de Ecologische hoofdstructuur volledig wordt afgemaakt en dat er voldoende budget voor natuurbeheer beschikbaar blijft.

De NVWC draagt bij aan de landelijke campagne Hart voor Natuur. Bij het verschijnen van deze Hak-al is de landelijke actie op 19 februari al geweest. We hopen dat de kiezer zich in het stemlokaal op 2 maart (Provinciale Staten en Eerste Kamer) bewust was van de betekenis die zijn stem had voor het overleven van de natuur. En dat het huidige kabinet iets doet met de signalen uit de samenleving en op zijn schreden terugkeert. We mogen niet nog meer flora en fauna kwijtraken. Natuur is te belangrijk voor de Nederlander om zomaar op te geven!

HART VOOR NATUUR
R NATUUR HART VOOR
UR HART VOOR NATUUR
VOOR NATUUR H
'ATUUR HART VOOR '
' HART VO
' VOOR NAT
'R H

Culemborg in beeld

door Kars Veling

Het Culemborgse landschap verandert enorm. Je ziet nu op veel plaatsen een totaal ander landschap dan toen de NVWC werd opgericht in 1975. De ouwetjes onder de leden weten dat nog, maar nieuwkomers hebben die herinnering natuurlijk niet. Die veranderingen zijn ook niet alleen iets van onze omgeving, maar van het hele land.

Om dat vast te leggen is de Stichting Saxifraga, samen met SOVON en De Vlinderstichting begonnen met het project NLinbeeld. De bedoeling is om vanuit het midden van elk kilometerhok in Nederland ten minste vier foto's te maken volgens een gestandaardiseerde methode. Dan gaat het dus om de mooie natuurgebieden, maar ook om stadswijken, industrieterreinen en snelwegen. Deze verzameling foto's zal het mogelijk maken om kwantitatief vast te stellen hoe het Nederlandse landschap er nu uit ziet. Als zo'n project over tien of twintig jaar wordt herhaald, is de ontwikkeling van de veranderingen in principe eenvoudig te analyseren. Bovendien kan iedereen zien hoe Nederland er nu uit ziet. Het project is overlegd met SOVON en De Vlinderstichting. Zij willen op dit punt graag samenwerken

De Voorkoop: Het middelpunt van kilometerhokken kan ook in woonwijken vallen. Foto Kars Veling

De Zump. Hoe ziet het er hier uit over twintig jaar? Foto Kars Veling

met Saxifraga, zodat het gezamenlijke materiaal voor een analyse van het landschap voor een eventuele volgende verspreidingsatlas kan worden gebruikt. Alle foto's worden tevens op een website geplaatst en zijn voor iedereen toegankelijk en vrij te gebruiken.

Het gaat hier om een groot project (want we hebben zo'n 36.000 kilometerhokken met land!), dat alleen met de hulp van veel fotografen uitvoerbaar is. Fotograferen is populairder dan ooit. Wij gaan er dan ook van uit dat het mogelijk moet zijn om enkele honderden fotografen in Nederland te enthousiasmeren om mee te doen aan dit project. In dat geval

zal na verloop van enkele jaren het project uitgevoerd zijn. Iedereen die een camera kan hanteren, kan aan dit project meedoen. We hebben een handleiding voor fotografen opgesteld en er zijn topografische kaarten beschikbaar. Als je je uitgedaagd voelt om aan dit baanbrekende project mee te doen, kijk dan op de website www.NLinbeeld.org. Hier kun je kilometerhokken claimen die je de komende tijd vanaf het middelpunt (of zo dicht mogelijk daarbij) gaat fotograferen. Ik vind dat elk kilometerhok in ons werkgebied moet worden gevuld natuurlijk, dus laten we ons best doen. 🐦

Fort Everdingen. Foto Jouke Altenburg

Periode april/december 2010.

VAN DE Leesplank

door Leo van der Kooij

Omdat de periode tussen het verschijnen van het vorige nummer en het voorliggende meer dan een half jaar heeft geduurd, is de hoeveelheid ontvangen tijdschriften zo groot dat ik in overleg met de redactie mij beperk tot de tijdschriften van onze buurverenigingen en enkele nieuwe of minder algemeen verspreide tijdschriften.

’t Altenatuurtje

In ’t Altenatuurtje nummer 85 staat op bladzijde 8-10 een verslag van de weidevogelbescherming in het land van Altena in 2010. Er werden in totaal 259 nesten beschermd, waaronder 187 nesten van kieviten. De tabel op bladzijde 10 laat zien dat dit aantal het hoogste is sinds het jaar 2000 toen er met nestbescherming in het gebied werd begonnen.

Domphoorn

Het loont de moeite om in De Domphoorn de waarnemingen na te lopen. Er worden o.a. veel waarnemingen gedaan in het natuurontwikkelingsgebied van de uiterwaarden bij Everdingen.

Dit gebied dat ook veel door Culemborgse vogelaars bezocht wordt, sluit aan de oostkant direct aan bij de Goilberdingerwaard die binnen ons werkgebied ligt.

De meest in het oog springende waarneming is die van een waterrietzanger op 6 en 8 augustus, overigens ontdekt door Arjan Brenkman van onze eigen NVWC.

De Kruisbek

Deze biedt weer veel leesvoer voor vogelaars. Wisten de vogelende NVWC’ers al dat er in de westelijke Lekwaterwaarden in 2009 twee paar kwakken hebben gebroed? Er zijn zelfs 3 jongen geringd. Dit staat te lezen in het artikel “Zeldzame, schaarse en kolonievogels in de regio Utrecht in 2009” (nummer 3, bladzijde 10). In hetzelfde

nummer het verhaal over een huismus die nestjongen van huiszwaluwen voert. Het boeiende relaas met foto is te lezen op bladzijde 11/14.

Een artikel dat alle liefhebbers van weidevogels de moed in de schoenen zal doen zinken lezen we in nr. 5. De inspanningen van vrijwilligers die zoveel tijd steken in het beschermen van nesten van weidevogels blijken in veel gevallen averechts uit te pakken. Hoe het beter zou kunnen? Ook daarvoor worden waardevolle suggesties gedaan. (nummer 5 bladzijde 11/15).

Bomennieuws

Dit tijdschrift van de bomenstichting besteedt altijd veel aandacht aan het beschermen van bomen met name in de stedelijke omgeving en het bevorderen van kennis en betrokkenheid. In het herfstnummer wordt een boek besproken dat onze knotters wel moet aangaan. Het gaat over Het Knotbomenboek voor Nederland en Vlaanderen. Allerlei aspecten zoals cultuurgeschiedenis, landschap, ecologische waarde, economisch nut vroeger en nu komen uitgebreid aan de orde. Ook het aanplanten en onderhouden van allerlei soorten, want het gaat niet alleen om wilgen, komen in het boek ter sprake. Het boek is rijk geïllustreerd en wordt uitgegeven door de KNNV.

Groene Hart Leven

Dit is een nieuw tijdschrift dat door de Stichting Groene Hart wordt uitgegeven. In het colofon staat dat de stichting bewoners en bezoekers actief wil betrekken bij het duurzame behoud van het Groene Hart en activiteiten wil stimuleren die bijdragen aan het karakter van het Groene Hart. Het is een mooi verzorgd tijdschrift geworden, maar m.i. kan er best wat meer aandacht aan de talrijke bedreigingen van het Groene Hart besteed worden. Het blad lijkt in deze vorm erg veel op een regionale variant van het tijdschrift Buitenleven.

Nieuwsbrief OBN 2010/3

Natura-2000 is een ambitieus programma om de meest waardevolle natuurgebieden in ons land te beschermen en te beheren. Een van de belangrijkste onderdelen is het beschermen van onze kusten. De kustduinen zijn niet alleen een belangrijk natuurgebied, maar zijn ook van groot belang voor de bescherming van laag Nederland tegen overstromingen. Om de duinen te versterken, worden al jarenlang zgn. zandsuppleties uitgevoerd. Hierbij worden grote hoeveelheden zand op kilometers afstand uit de kust opgezogen en vervolgens voor de buitenste duinen op het strand opgespoten. Dit heeft natuurlijk effect op de achterliggende duinstrook. In de Nieuwsbrief OBN 2010/3 lezen we over het probleem en wat daaraan gedaan kan worden.

Vakblad natuur bos en landschap

In de periode die ik nu bespreek, zijn er maar liefst 5 nummers van het Vakblad natuur bos en landschap ontvangen. Het is een mooi en heel informatief tijdschrift dat voor iedereen die geïnteresseerd is in natuurbeheer zeer leeswaardig is. Als ik het vergelijk met De Levende Natuur dan valt op dat het laatstgenoemde blad veel dieper ingaat op allerlei onderzoeken in het veld. Het vakblad is minder wetenschappelijk en meer praktijkgericht.

Hieronder een beknopte keuze van de behandelde onderwerpen in elk nummer:

Nummer 5 (mei). Maaibeheer voor bloembezoekende insecten. Wat is een goed maaibeheer en hoe kan dat bijdragen aan het bevorderen van bloembezoekende insecten, zoals vlinders en bijen. De techniek van het maasheggenvlechten, klimaat en bosbouw.

Nummer 6 (juni). Honingbijen en wilde insecten samen in natuurterreinen. Bevers in de beek, in een aantal Limburgse beken zijn bevers hard bezig met hun eigen vorm van natuurbeheer. De vraag is hoe je ermee om kan gaan.

Nummer 7 (september). Herstelplan voor kievitbloemen rond Gouda. Vrijwilligers in het nieuwe weidevogelbeheer. Interessant is hierbij het overzicht van de Weidevogellandschappen in Nederland. Er worden 6 typen onderscheiden, waaronder de uiterwaarden langs de rivieren.

Nummer 8 (oktober), Behoud de bittervoorn, spaar de zwanenmossel, een pleidooi voor een baggermethode die deze mossels ontziet. Zwanenmossels zijn van essentieel belang voor de voortplanting van de bittervoorn. Nieuwe landgoederen; hoe passen ze in het landschap?

Nummer 9 (november), Thema-nummer Geodiversiteit + aardkundig erfgoed. Door goed naar het landschap te kijken, wordt de ontstaansgeschiedenis ervan

duidelijk. Door allerlei ingrepen verdwijnt echter de leesbaarheid van ons landschap. In dit nummer wordt het belang en behoud van reliëf en bodemstructuur van verschillende richtingen belicht.

In elk nummer staat de rubriek "kort". In deze rubriek staan allerlei korte berichten over ontdekkingen in en nieuws uit de natuur.

Nieuwe Wildernis

In Nieuwe Wildernis staat een verslag van een excursie naar het Bialowieza-woud op de grens van Polen en Wit-Rusland. Dit oerbos laat zien hoe natuurlijke bossen in ons land zouden moeten zijn. (Nummer 52, bladzijde 4-10). Langzaam maar zeker rukt hij op naar ons land, de Europese lynx. Wat kunnen dierentuinen met fokprogramma's bijdragen aan deze opmars. (bladzijde 11-14). In nummer 52 verder nog aandacht voor de moeilijkheden die trekvogels in toenemende mate op hun trektochten tegenkomen, ontsnippering van de Veluwe, ziekten bij wilde dieren en huisvee en de opkomst van de Europese meerval. In Friesland is dit jaar voor het eerst vastgesteld dat ontsnapte wallabies, een soort kangoeroes, zich in het wild voortplanten. Weer een exoot erbij.

Een toekomstvisie van de Nederlandse natuur. Gedeputeerde Munnikma van de provincie Drenthe ontvouwt een interessante visie op de lange termijn: komt er meer wildernis of meer cultuurlandschap? (Nummer 53, bladzijde 3-8). De das doet het steeds beter, maar gaat het succes van deze dieren zich niet tegen hen keren? Zou de das de vos achterna gaan? Hoe dat zit, lezen we op bladzijde 9-12. Hierbij aansluitend is het onthullend om de kaart in het midden van nummer 53 te bekijken. Hierop staan enkele vogels en zoogdieren afgebeeld die het de laatste jaren juist goed doen in ons land. Het succes van de Nederlandse Natuur. Er is echter wel een slordige fout gemaakt: er wordt beweerd dat de visarend sinds 2002 weer in Nederland

broedt. Dit moet natuurlijk de zeearend zijn!

Het omgaan met grote wilde zoogdieren in de Nederlandse natuur is nog steeds gefixeerd op wilfbeheer. De vraag moet zijn of we in ons land gezonde populaties wilde dieren toe willen staan. Nu gaat wilfbeheer uit van schadebestrijding en als daar geen sprake van is van voorkoming van dierenleed. Zie de felle discussies over de grazers in de Oostvaardersplassen.

Lange tijd konden bv. edelherten en wilde zwijnen hier nog leven, omdat de adel daar graag jacht op maakte. Nog steeds bepalen jachtbelangen hoe er met deze dieren wordt omgegaan.

(bladzijde 13-16 "Waar komt het Nederlandse wild vandaan?").

De Levende Natuur

Ook de 3 nummers van De Levende Natuur staan weer vol met interessante artikelen over o.a. ganzen, vlinders, bijen, natuurbeheer om er maar enkele te noemen.

Voor dit overzicht pik ik er eentje uit. In nummer 5 staat een artikel over steenuilen. Omdat de steenuil een karakteristieke soort is voor het rivierengebied en er in onze vereniging veel mensen zijn die zich bezig houden met inventarisaties, nestkasten, ringen van dit leuke uiltje is het belangrijk om dit artikel goed te lezen. Het gaat over steenuilen in een veranderend landschap.

Een halve eeuw geleden waren er in de Betuwe veel hoogstamboomgaarden. De steenuilen waren toen overal talrijk. Zij maakten hun nesten bij voorkeur in holten in oude appelbomen.

Doordat er steeds meer hoogstamboomgaarden werden opgeruimd, verdwenen de traditionele nestplaatsen en ging de steenuilstand achteruit. Met nestkasten kon deze uitgang niet voldoende worden tegengegaan, want ook het leefgebied ging achteruit. Steenuilen blijken in alle opzichten cultuurvolgers die het moeten hebben van een kleinschalig agrarisch landschap met rijk beplante, wat "rommelige" boerenerven,

knotwilgen, fruitbomen en houtwallen. Steenuilen zijn niet gebaat met het instellen van Natura 2000-gebieden of de Ecologische Hoofdstructuur, maar veel meer met het herstellen van de variatie in het agrarisch landschap. (nummer 5 bladzijde 198-204).

Lutra

In Lutra staan artikelen over zoogdieren als prooi van zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen. Onderzoekers verwachten een toename van de predatiedruk, maar zien alsnog geen nadelig effect op populaties van kleine zoogdieren (bladzijde 4-20).

Het nummer sluit af met een interessant overzicht van overwinterende vleermuizen in een mergelgroeve in Zuid-Limburg. Het overzicht bestrijkt maar liefst 67 jaar (1944-2010). Na een periode van achteruitgang, waarbij zelfs twee soorten helemaal verdwenen, namen de aantallen weer sterk toe. De laatste jaren worden er gemiddeld 198 exemplaren verdeeld over 7 soorten per winter geteld. De talrijkste soorten zijn de franjestaart en de watervleermuis. Rust blijkt de belangrijkste voorwaarde. Na plaatsing van een ijzeren hek aan de ingang van de groeve namen de aantallen flink toe (bladzijde 29-47).

Waterstand 13

Tenslotte wil ik nog de aandacht vestigen op het nieuwsblad "Waterstand 13" van het project Ruimte voor de Rivier. Op bladzijde 2 staat een duidelijk kaartje met de maatregelen in het kader van dit project. In ons gebied gaat het om

dijkverbetering langs de Lek. Aan de overkant gaat het uiterwaardengebied Hondswijkse Waarden vergraven worden en wordt het stuweiland van Hagestein verbeterd. In 2015 moeten alle 39 maatregelen van het hele project gerealiseerd zijn. 🐦

Lijst van ontvangen tijdschriften

- ˆt Altenatuurtje*, Natuurbeschermingsvereniging Altenatuur, jaargang 29 nummer 84 mei en nummer 85 oktober 2010
- Argus Faunabescherming*, jaargang 35 nummer 1 april en nummer 2/3 oktober 2010
- Bomennieuws*, de Bomenstichting, jaargang 35 nummer 2 zomer en nummer 3 herfst 2010
- De Dompfoorn*, Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden, jaargang 44 nummer 2 juni en nummer 3 september 2010
- Groene Hart leven*, Stichting Groene Hart, jaargang 1 nummer 1 juni en nummer 2 september 2010
- Knipselkrant*, De Faunabescherming, jaargang 34 nummer 2 mei, nummer 3 juli en nummer 4 september 2010
- De Kruisbek*, Vogelwacht Utrecht, jaargang 53 nummer 2 april, nummer 3 juni, nummer 4 september en nummer 5 november 2010
- De Levende Natuur*, jaargang 111 nummer 3 mei, nummer 4 juli en nummer 5 september 2010
- Lutra*, Zoogdier vereniging, jaargang 53, nummer 1 juni 2010
- Mooi Gelderland*, Geldersch Landschap en Kasteelen, jaargang 7 nummer 2 zomer en nummer 3 herfst 2010
- Natuurbehoud*, Natuurmonumenten, jaargang 41 nummer 2 zomer, nummer 3 herfst en nummer 4 winter 2010
- Nieuwe Wildernis*, jaargang 15 nummer 52 juli en nummer 53 oktober 2010
- Nieuwsbrief Eis Nederland*, nummer 51 juli 2010
- Nieuwsbrief OBN*, het Bosschap, nummer 10/36 en nummer 2010/3
- NVL Nieuwsbrief*, Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, jaargang 14 nummer juni 2010
- RAVON*, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland, jaargang 12 nummer 2 (nr.36) en nummer 3 (37)
- Rivierenmagazine*, nummer 23 zomer 2010
- Schubben en Slijm*, RAVON Nieuwsbrief, nummer 4 juni en nummer 5 september 2010
- SOVON Nieuws*, SOVON Vogelonderzoek Nederland, jaargang 23 nummer 2 juni en nummer 3 oktober 2010
- SOVON Nieuws uit de provincie Gelderland*, nummer 2 november 2010
- Vakblad Natuur Bos en Landschap*, jaargang 5 mei, nummer 6 juni, nummer 7 september, nummer 8 oktober en nummer 9 november 2010
- Van Nature*, Vereniging Natuurmonumenten, jaargang 20 nummer 3 juni, nummer 4 september en nummer 5 november 2010
- Vlinders*, De Vlinderstichting, jaargang 2 mei, nummer augustus en nummer 4 november 2010
- Vogelnieuws*, Vogelbescherming Nederland, nummer 3 juni, nummer 4 augustus en nummer 5 oktober 2010
- Vogels*, Vogelbescherming Nederland, jaargang 30 nummer 2 lente, nummer 3 zomer en nummer 4 najaar 2010
- Waterstand 13*, Programmadiirectie Ruimte voor de Rivier, nummer 01 oktober 2010
- Zoogdier*, Zoogdiervereniging Nederland en Vlaanderen, jaargang 21 nummer 2 voorjaar en nummer 3 herfst 2010

Verder ontving de NVWC nog jaarverslagen te weten:

Jaarverslag 2009 van Geldersch Landschap en Geldersche Kasteelen.

Jaarverslag 2009 RAVON.

Voorts nog het boekje "Een eeuw werken in het bos" uitgegeven ter gelegenheid van het 100 jarige bestaan van de KNBV (KONINKLIJKE NEDERLANDSE BOSBOUWVERENIGING).

Convocaties

Zaterdag 16 april 2011

Excursie stinzenplanten in Neerijnen
Onder leiding van de Plantenwerkgroep

Het voorjaar in het landgoed Neerijnen is een feest van allerlei bloeiende bolgewasjes. Het gaat hier niet om een soort Keukenhof met gekweekte tulpen en narcissen, maar om verwilderde botanische soorten zoals knikkende vogelmelk, bostulp, holwortel en nog veel meer.

Daarnaast verwachten wij dat de hele bodem van het bospark geel ziet van het bloeiende speenkruid. In de nog kale bomen zijn de zingende vogels en roffelende spechten goed te ontdekken. Dus niet alleen de ogen maar ook de oren komen aan de kost. Naast de parkeerplaats van kasteel Neerijnen is een mooie tuin met allerlei bijzondere planten. Sleutelbloemen, boshyacintjes en sneeuwroem staan hier volop in bloei. Ook hier gaan we zeker een kijkje nemen. Dus kom met ons de lente beleven op het mooie landgoed Neerijnen.

*Vertrek: Vanaf De Ketelvink om 9.00u - terugkomst ongeveer 13.00u.
Eigen vervoer, (lifters welkom, er wordt wel verwacht dat die in de kosten delen)*

Vingerhelmbloem. Foto Jan Dirk Buizer

Zaterdag 23 april

Vogelexcursie naar de Delta

Op 23 april vindt weer de excursie naar de Zuid-Hollandse en Zeeuwse Delta plaats, waar we in deze tijd kunnen genieten van de voorjaars-trek van steltlopers, die zich gereed maken voor de wegtrek naar de arctische broedgebieden.

We zullen verschillende inlagen en droogvallende slikgebieden bezoeken, waarbij we ons laten leiden door het tij. Bij hoogwater zitten de vogels massaal op hoogwatervluchtplaatsen en bij

laagwater foerageren ze op de uitgestrekte slikgebieden. Soorten als kanoet, rosse grutto, bonte strandloper en bontbekplevier zullen we zeker zien en hopelijk ook de strandplevier. Er is in ieder geval een tussenstop bij de Brouwersdam met soorten als roodkeelduiker, zwarte zee-eend, paarse strandloper en steenloper. We passen de route aan als er ergens leuke soorten gemeld worden.

We vertrekken om 8:00 van de Ketelvink. Neem in ieder geval een verrekijker mee en zo mogelijk een telescoop, want de vogels zitten vaak op wat grotere afstand. We zijn tussen 17:00 en 18:00 terug. Geef je voor de excursie op bij: theoboudewijn@casema.nl en geef ook aan of je de beschikking hebt over een auto en of mensen mee mogen rijden. De kosten worden gedeeld.

Vrijdag 6 mei 2011

Avondexcursie naar de Zouweboezem tussen
Ameide en Meerkerk

Onder leiding van Eric Schuurman
en Leo van der Kooij

Tussen Ameide en Meerkerk ligt een heel bijzonder moerasgebied. Het is lang en smal en je kunt er niet in. Dat is ook helemaal niet nodig en het zou bovendien veel verstoring geven. Vanaf de kade en vanuit een kijkscherm is het hele gebied goed te overzien.

Bijna alle moerasvogels van Nederland komen hier voor en de meeste zijn uitstekend te horen en te zien. Purperreigers hebben hier in het rietland een van de grootste kolonies van ons land en je ziet ze af en aan vliegen. Je hoort de roerdompen hoempen, de koekoek roepen, en de zwarte sterns, die hier op drijvende waterplanten en uitgelegde nestvlotjes hun nest maken, krijsen. Overal klinkt de zang van blauwborsten, karekieten, rietzangers en rietgorzen. Het geheimzinnige geratel van de snor voegt zich daarbij. In de weilanden van de aangrenzende polder Achthoven zijn grutto's, Kieviten en tureluurs druk aan het roepen en baltsen. De woordjes van minstens 6 soorten eenden zijn nu op hun mooist. Juist in de avond zijn de vogels actiever dan midden op de dag dus de deelnemers mogen rekenen op vele mooie waarnemingen in dit bijzondere stukje echt Hollands polderland.

Aanmelden is niet nodig, maar voor wie mee wil liften, is het aan te raden zich van te voren (uiterlijk vóór 5 mei) op te geven. Van de lifters wordt verwacht dat zij met de chauffeur een vergoeding voor de rit overeenkomen.

Vertrek: 19:00 vanaf de Ketelvink, Middelkoopstraat 1a, Culemborg

Terug: ongeveer 22:15 uur.

Vervoer: eigen auto, lifters graag van te voren opgeven. (zie hieronder).

Opgeven bij Leo van der Kooij;

l.p.vvanderkooij@wanadoo.nl of

Tel. 0345 515450

Purperreigers in de Zouweboezem. Foto Jouke Altenburg

Zaterdag 18 juni

Excursie Fochteloërveen

Een gebied zo groot als de stad Utrecht, maar dan zonder Hoog Catharijne, Oudegracht-terrasjes of meubelboulevard. Het Fochteloërveen ziet er vooral vlak en leeg uit. Vlak is het ook, maar leeg allerm minst. Dit uitgestrekte hoogveengebied, deel van de Ecologische hoofdstuctuur, zit vol bijzonder leven.

Er groeien wollegras, lavendelheide en klokjesgentiaan. Het is de enige plek in Nederland waar de kraanvogel tot broeden komt. Ook roodborsttaupit en paapje broeden er. De boomvalk jaagt er, en de laatste jaren overzomereren er één of zelfs twee slangenarenden. De laatste dankzij een andere specialiteit van het gebied: gladde slang, ringslang en adder komen er in ruime mate voor. Ook levendbarende hagedis is er te vinden. Een bijzonder gebied kortom, het eind rijden zonder meer waard.

Natuurmonumenten heeft in het gebied een wandelroute van zes kilometer uitgezet. En al is het dan niet de Domtoren, een toren is er wel: het uitzicht vanaf de fraaie uitkijktoren bij Ravenswoud is de moeite waard. Vanuit de bosrand is vrijwel het hele gebied te overzien.

Vertrek om 7.00 uur vanaf de Ketelvink. Het streven is om ongeveer 18.00 uur weer terug te zijn. Aanmelden bij Dirk van Opheusden (dirkvanopheusden@gmail.com).

Convocaties

Zaterdag 25 juni 2011

Natuurexcursie planten, vogels en insecten rondom Fort Everdingen

Onder leiding van NVWC-gidsen

Zomer in de uiterwaarden! Dat betekent bloeiende planten, fladderende vlinders, flitsende libellen, vogels met jongen en nog veel meer. De natuur in onze buurt is beslist rijk en waardevol. Deze rijkdom is aanmerkelijk toegenomen sinds er allerlei werkzaamheden in de uiterwaarden zijn uitgevoerd. Geulen zijn gegraven en kudde gallowayrunderen begrazen de natuurlijke graslanden. De natuur benut volop de kansen die hier geboden worden.

Kattendoorn. Foto Berry Lucas

Plantenliefhebbers ontdekken hier stroomdalplanten zoals kattendoorn, kruisdistel, sikkelklaver en grote engelwortel. Misschien komen we het zeldzame Duits viltkruid weer tegen. Vogelliefhebbers kijken naar de visdiefjes op hun nesten, jonge ganzen (grauwe en brandjes), reigers en misschien al lepelaars. Er kan altijd een ijsvogel voorbij flitsen. Bruine zandoogjes, argusvlinders, beekjuffers en oeverlibellen zijn maar een greep uit de vele soorten insecten die wij hier mogen verwachten. Ontdek de natuur in je eigen omgeving met de NVWC!

Vertrek op de fiets vanaf de Ketelvink om 9:00 u of aanwezig zijn om 9:15 u bij het hek aan het begin van het wandelpad naast Fort Werk aan 't Spoel, Goilberdingerdijk.

Plaats: Rondom Fort Everdingen (Goilberdinger- en Everdingerwaarden).

Duur: halve dag excursie, dus voor 13.00u. weer terug.

Fochteloërveen. Foto Hendrik van Kampen

Bestuur

Het bestuur werd met ingang van de ALV versterkt met de komst van Jilles Verdouw. Zijn actieve bijdrage stokte in de zomer abrupt vanwege ernstige gezondheidsklachten. We hopen van harte dat hij in 2011 zo goed herstelt dat hij weer wat bestuurstaken op kan vatten.

Intensivering communicatie

Vanaf het aantreden van het vernieuwde bestuur in 2009 is er prioriteit gegeven aan de intensivering van de communicatie. Die is van groot belang bij een zo decentraal opererende organisatie als de NVWC.

Het bestuur vergaderde in 2010 elfmaal. Voor het eerste deel van vrijwel elke bijeenkomst werd een werkgroepcoördinator of een ander actief NVWC-lid uitgenodigd. Soms was er een concrete aanleiding, andere gesprekken hadden meer een 'benen-op-tafel' karakter. Het bestuur vindt dat deze gesprekken van grote waarde zijn. Ze vullen voor een deel het gat in de persoonlijke contacten met de werkgroepen en actieve leden.

De e-mailnieuwsbrief Tsjiepl!, die het bestuur tienmaal per jaar verzendt, gaat inmiddels naar ruim 200 mailadressen, binnen en buiten de NVWC.

Verenigingsactiviteiten

Terugkijkend op 2010, wat hebben we een fantastisch 7e lustrumjaar gehad:

- een goed bezochte nieuwjaarsbijeenkomst op 8 januari;
- de natuurmarathon op 4 en 5 juni, die helaas geen bezoekers van buiten maar wel veel leden trok;
- de bijzondere leden-voor-leden-avond op 15 september waarop Kars door burgemeester Van Schelven werd onderscheiden met de stadsspeld van de gemeente Culemborg en zeven actieve leden tot erelid werden benoemd;
- de bijzondere, openbare trektelling met radar op 2 oktober tijdens World Birdwatch, die zelfs de landelijke pers haalde;
- de zeer geslaagde vaartocht op de Noordzee op 29 oktober, waarbij meer dan 40 clubleden hun hart ophaalden aan meeuwen, Jan van Genten en andere zeevogels;
- de prachtige kalender, die dankzij de samenwerking met de LIONS tot stand kwam;
- de schitterende jubileumeditie van de Hak-al over de regionale biodiversiteit met een grote variatie aan onderwerpen en manieren van presenteren.

Het bestuur bedankt iedereen die op een of andere wijze aan het succes van deze activiteiten en producten heeft bijgedragen.

Huisvesting

In 2010 zijn twee gesprekken gevoerd met de gemeente Culemborg over de mogelijke herhuisvesting van de NVWC. In de NVWC-commissie zitten Joan Naus, Margreet de Nie en Jouke Altenburg.

Aanleiding: vanwege de voorgenomen vergroting van de winkels op het Chopinplein verwacht de gemeente dat ons clubhuis 'de Ketelvink' (gemeentelijk eigendom) plaats moet maken voor parkeerplaatsen.

Acties van de NVWC-huisvestingscommissie in 2010:

- oriënterend gesprek gevoerd met de gemeentelijk projectleider;
- lijst met functionaliteiten voor een nieuwe locatie samengesteld op basis van de suggesties van leden o.a. uit de ALV van 19 maart 2010;
- de functionaliteitenlijst toegelicht bij de gemeentelijk teamleider onroerend goed;

per e-mail en mondeling geïnformeerd bij de projectleider naar de voor-
ringen van het ontwikkelingsplan.

De economische crisis heeft ook gevolgen gehad voor de herontwikkeling
van het Chopinplein. Het plan moest worden bijgesteld; de ambitieuze plan-
ning met een start van de bouwactiviteiten in 2011 is onhaalbaar gebleken.
Tijdens het schrijven van deze bijdrage is het de planning dat de Raad in
maart 2011 een besluit neemt over het ontwikkelingsplan voor het Chopin-
plein.

Structurele samenwerking met de gemeente Culemborg

De NVWC heeft de samenwerking met de gemeente Culemborg voor een
deel geformaliseerd in drie convenanten. Op 22 november 2010 heeft een
NVWC delegatie met de wethouders Stegeman en Van Oorschot en enkele
ambtenaren de convenanten geëvalueerd, omdat een aantal ervan in maart
2011 afloopt.

Convenant Zwerfvuil

Gezien de onzekerheid rond de huisvesting van de NVWC wordt het
zwerfvuilconvenant niet verlengd, al blijven beide partijen wel de lopende
afspraken over het schoonmaken van de omgeving van de Ketelvink
nakomen.

Convenant Natuur- en MilieuEducatie - Heuvelactiviteiten

De succesvolle samenwerking bij de maandelijkse Natuur- en MilieuEduca-
tieve activiteiten op Kinderboerderij 'de Heuvel' wordt voortgezet. Verschil-
lende NVWC'ers maken deel uit van de vrijwilligersgroep die deze activiteiten
mogelijk maakt. Ruud Post vertegenwoordigt de NVWC in de projectgroep
die de NME-activiteiten voorbereidt. De novemberactiviteit over trekvogels
was bijvoorbeeld zeer geslaagd. Ook zijn NVWC'ers de drijvende krachten
achter de natuurtuin op het terrein van de kinderboerderij.

Tenslotte kon de jaarlijkse, gemeentelijke Natuurfeestdag weer op concrete
NVWC-ondersteuning rekenen: in ons clubhuis werden natuurlessen
gegeven en we zorgden voor begeleiders zodat de jeugd de wilgen in het
veld goed en veilig kon snoeien.

Convenant Natuur- en MilieuEducatie - Groene Betuwe

Vanwege de personele discontinuïteit in de gemeentelijke coördinatie is deze
samenwerking tussen vijf in de regio actieve natuur- en milieuorganisaties
de afgelopen drie jaar gestagneerd. Eind 2010 is de samenwerking weer vlot
getrokken. Er is een subsidieaanvraag bij de provincie Gelderland ingediend
voor het maken van zogenaamde 'arrangementen'. Er is echter nog geen
zicht op de duurzaamheid van de samenwerking in deze vorm, gezien de
grote bezuinigingen die de gemeente door moet voeren. NME is geen wette-
lijke taak en de formatie daarvoor staat daarmee ter discussie.

Convenant Gegevenslevering

De NVWC levert – gevraagd en ongevraagd – gegevens over natuurwaarden
aan de gemeente Culemborg. Daar zijn afspraken over gemaakt in het conve-
nant gegevenslevering. Ondanks deze adviezen handelde de gemeente soms
wel maar soms ook niet adequaat. De gemeente kreeg eind 2010 de Flora-

en faunawet weer in het vizier en erkent de meerwaarde van een goede samenwerking met de NVWC op dit terrein. Zo zijn o.a. twee ambtenaren benoemd die verantwoordelijk zijn voor goede implementatie van de Flora- en faunawet bij beheer en planvorming. Ook wordt de Flora- en faunawet opgenomen in de lopende beschrijving van de gemeentelijke werkprocessen. De NVWC laat zich graag door de praktijk overtuigen van deze gemeentelijke toezeggingen: "geen woorden maar daden".

Advisering van de gemeente Culemborg

Kappen, maaien, slootschonen en handhaven

Het gemeentelijk beheer vertoonde in 2010 twee gezichten voor het groen. Het jaar begon veelbelovend met een goede snoeiactie van de bomenopslag op de bunkers in de Goilberdingenwaard. Deze blijven daarmee geschikt als broedlocatie voor o.a. visdieven, een Rode Lijst soort die het landelijk slecht doet. En met succes: het aantal broedparen was nog nooit zo groot. De gemeentelijke bijzonder opsporingsambtenaar kwam in actie om de door de NVWC geconstateerde grootscheepse overtreding van het hondenverbod in de Goilberdingenwaard aan te pakken. Zijn acties hadden effect; alleen constateerden we in december weer grootscheepse overtreding van het hondenverbod.

Het gemeentelijk groenbeheer was bij tijd en wijle ook minder adequaat. Met een snelle actie konden we twee dagen voor de kap de gemeente nog attenderen op broedende vogels in enkele bomen van de Parkstrook. De betreffende bomen zijn blijven staan.

Met een bezwaarschrift tegen de kap van bomen langs de Luthulisingel heeft de NVWC de grote gevolgen aangekaart van boomvriendelijk maaibeheer. Veel bomen raken namelijk onnodig beschadigd door het maaibeheer en zijn daardoor vatbaar voor ziektes en insectenvraat. Twee gesprekken met ambtelijke delegaties en een met de verantwoordelijk wethouder verder lijkt de gemeente de ernst en omvang van het probleem te erkennen en ook het financieel belang van boomvriendelijk maaien in te zien. 2011 zal leren of de bomen in Culemborg voortaan meer kans hebben om gezond oud te worden.

Over de voorgenomen kap van 67 gezonde populieren langs de Achterweg heeft de NVWC vragen gesteld. Deze vragen hebben er mede toe geleid dat de kapvergunning is ingetrokken. Het besluit was onvoldoende onderbouwd.

Wat betreft het groenbeheer in relatie tot de Flora- en faunawet heeft de gemeente toezeggingen gedaan die moeten voorkomen dat b.v. wateren waar beschermde diersoorten in voorkomen in het verkeerde jaargetijde of op de verkeerde manier worden beheerd. De gemeentelijke gedragscode Flora- en faunawet en het erbij horende beheerschema moeten voor het beheerseizoen 2011 gereed zijn. Het moet niet bij een mooie nota blijven. Het gaat om een goede invoering van de nieuwe werkwijze en uitvoering met verstand. Beschermde planten en dieren die in het openbaar groen voorkomen, zijn dan geen hindernissen meer maar kwaliteiten, waar je als gemeente (beheerder) trots op kunt zijn.

Planontwikkeling

De NVWC heeft met een zienswijze gereageerd op het gemeentelijke Milieu-

programma en bijgedragen aan de Structuurvisie Culemborg 2025. De zienswijze op het Milieuprogramma is ook mondeling toegelicht. Twee verzoeken om een reactie op een concept-bestemmingsplan zijn aangehouden tot er meer duidelijkheid was over het de voortzetting van het convenant gegevenslevering.

Flora- en faunawet elders in het werkgebied

In samenspraak met de Milieuwerkgroep Buren hebben we een bewonersgroep te Ravenswaaij en de gemeente Buren geadviseerd hoe om te gaan met (zwaar) beschermde diersoorten die voorkomen in het uitbreidingsplan Zandekkers. Van beide organisaties is geen reactie op ons advies vernomen.

Samenwerking

De NVWC is vertegenwoordigd in de gemeentelijke MilieuAdviesRaad. NVWC-lid Jandirk Kievit brengt daar het natuurbelang naar voren. Het bestuur heeft enkele malen met Jandirk overlegd.

Met de scoutinggroep St. Stanislaus heeft het bestuur een gesprek gevoerd over samenwerking. De scoutinggroep is uitgenodigd om een keer mee te komen knotten. Wanneer de samenwerking van twee kanten bevalt, kunnen andere mogelijkheden worden verkend.

Met het bestuur van de Vereniging voor Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer Tieler- en Culemborgerwaarden is principeovereenstemming bereikt over het organiseren van activiteiten in het kader van het Jaar van de Boerenzwaluw 2011. De lezing van boerenzwaluwkenner Bennie van den Brink op 18 maart 2011 voor de leden van beide organisaties is de eerste concrete activiteit.

IVN West-Betuwe heeft contact gezocht met de NVWC om publieksactiviteiten qua agendering af te stemmen en afspraken te maken over werken en werven op elkaars' grondgebied. De NVWC staat open voor afstemming en afspraken maar wil geen deel uitmaken van een extra overlegcircuit.

De activiteiten op Werk aan 't Spoel gaan in de 2e helft van 2011 van start. De NVWC oriënteert zich actief op de kansen die deze locatie voor onze publieksactiviteiten biedt.

Kortom

Het bestuur kijkt uit naar het verenigingsjaar 2011 waarin we: willen blijven investeren in het verbeteren van de interne communicatie en binding met de vereniging; een eerste stap zou een ledenonderzoek kunnen zijn;

de interne communicatie verder willen verbeteren door ervaring op te doen met een online werk- en archiefruimte;

elk actief NVWC-lid blijven uitnodigen met suggesties te komen om samen winst te boeken voor de natuur en daaraan ook op verenigingsniveau bij te dragen. Concrete mogelijkheid: informatie aanleveren die gebruikt kan worden voor het bestemmingsplan buitengebied, dat in 2011 door de gemeente wordt geactualiseerd;

de gemeente Culemborg positief-kritisch blijven volgen of natuurwaarden voldoende aandacht krijgen bij planontwikkeling en beheer.

Knot- werkgroep 2009/2010

door Harry van de
Warenburg

Foto Jan Dirk Buizer

In het seizoen 2009/2010 is de knotwerkgroep actief geweest op twee locaties. Van de vijf geplande werkdagen vanaf medio november tot eind februari konden er helaas maar vier doorgaan.

Niet bang voor een beetje neerslag of kou maar zaterdag 9 januari waren de weersomstandigheden dusdanig dat zagen en snoeien niet verantwoord waren. Een stormachtige wind gepaard met sneeuwbuien maakte het werken in de openlucht onmogelijk. De daaropvolgende zaterdagen was het tegenovergesteld. Zon, een prachtig sneeuwdek en vrijwel geen wind maakten het werken in de buitenlucht tot een genoegen. Enkele foto's, op de NVWC website en in de Hak-al, van één van de vrijwilligers geven dit fraai vorm.

Het snoeien vond plaats op twee bekende locaties. De Duinen in de uiterwaarden bij Beusichem en bij de familie Van Malssen aan de Weidsteeg. Bomen die de knotwerkgroep sinds haar bestaan al in onderhoud heeft. Bij de familie Van Malssen heeft een aantal jaren geleden nieuwe aanplant plaatsgevonden. Deze bomen beginnen nu aardig te groeien en staan op termijn garant voor een fraaie rij in het landschap met hopelijk ook broedgelegenheid voor onder meer de steenuil.

Er zijn in totaal 41 bomen gesnoeid in twee dagen. Het zwaardere resthout is door de deelnemers afgevoerd, het overige versnipperd met de medewerking van de gemeente Culemborg.

Twee zaterdagen bij de familie Vernooij, locatie De Duinen. Totaal zestien zware, bijna monumentale, knotwilgen konden met een flinke club vrijwilligers worden gesnoeid. Traditie is dat de jeugdwerkgroep van de NVWC elk seizoen een keer komt helpen. Op de locatie de Duinen zijn wij genoodzaakt het resthout te verbranden omdat afvoer gezien de afstand tot verharde weg en gesteldheid van het terrein niet mogelijk is.

Van de Stichting Landschapsbeheer Gelderland ontvangt de NVWC jaarlijks een kleine subsidie van

€ 3,- per boom, dit seizoen totaal € 171,-. Dit is voldoende om de uitgaven voor klein gereedschap en koffie te dekken. De gemeente Buren vrijwaart ons van legeskosten voor de stookontheffing.

De werkverdeling van de werkgroep is eenvoudig: Wim Smits is naast de vaste motorzager, degene die zorgt voor aanschaf en onderhoud van het materiaal, koffie zetten op de knotdagen en vervoer naar de knotplaats. Harry van de Warenburg verzorgt communicatie met de eigenaren van de bomen, gemeenten, Gelders Landschapsbeheer, convocaties en dergelijke. En daarnaast uiteraard de vrijwilligers die hun steentje bijdragen op de knotdagen zelf door de handen uit de mouwen te steken.

Ook het seizoen 2010/2011 zal de werkgroep weer actief zijn op diverse locaties in Culemborg en Beusichem. Voor data en plaatsen zie de Hak-al of persberichten.

Voor meer informatie kun je terecht bij:

Harry van de Warenburg
Wim Smits

tel. 0345 - 514358
tel. 0345 - 501671

Vogelwerk- groep

Het afgelopen jaar heeft de Vogelwerkgroep een aantal nieuwe activiteiten opgepakt, naast de al langer lopende activiteiten. Deze richten zich op de Steenuil en Boerenzwaluw als karakteristieke soorten in het landelijk gebied. Vooral voor de Steenuil is de Betuwe landelijk gezien ook een belangrijk bolwerk. Met deze activiteiten komen we ook met de bewoners van het landelijk gebied in gesprek over de mogelijkheden van een natuurlijk erfbeheer. Over beide tellingen is dit jaar ook in de Hak-al uitgebreid geschreven.

Steenuilen (door Theo Boudewijn)

Dit jaar zijn opnieuw zowel het dijktraject tussen De Duinen boven Beusichem tot Fort Everdingen als het gebied ten westen van Culemborg geïventariseerd op steenuilen. De aantallen weken niet of nauwelijks of van het voorgaande jaar. Wel lijkt het aantal steenuilen tussen de Spoorbrug en de Weidsteeg bijna gehalveerd te zijn het afgelopen jaar. Daarnaast werd het gebied tussen Beusichem, het Amsterdam-Rijnkanaal en Buren voor een groot deel geïventariseerd: hier werden 17 paren vastgesteld. Het broedsucces was laag dit jaar van de 6 paar, waarvan we het broedsucces konden vaststellen. Het bedroeg gemiddeld 1,17 jong per paar, terwijl het ruim 2 jong per paar moet zijn om de populatie in stand te houden. Voor een uitgebreidere bespreking van 2010 wordt verwijzen naar de jubileum-Hak-al.

We hebben in de winter van 2009-2010 flink wat nestkasten bijgeplaatst in het kader van een erfbeplantingsproject van de gemeente Culemborg en Landschapsbeheer Gelderland, maar de resultaten waren wat teleurstellend ten aanzien van de steenuilen. Het leverde slechts 1 extra broedpaar in een nestkast op. Gelukkig hebben de spreuwen en koolmezen er wel van geprofiteerd. Vooral de koolmezen hebben flink wat werk moeten verzetten om de gehele nestkast gestoffeerd te krijgen. Bij het schoonmaken van de kasten bleken in twee kasten bosmuizen het koolmezenest aangepast te hebben tot een winterverblijf, terwijl in een andere kast zich een bijenvolk tijdelijk gevestigd had. Het was bijna jammer om de raten uit de kast te verwijderen.

Boerenzwaluwonderzoek (door Jouke Altenburg)

Het boerenzwaluwonderzoek werd in 2010 uitgebreid. We gingen van start met een monitoringplot. Het aantal adressen waar we het broedsucces volgden, werd uitgebreid van zes naar acht. Dat kon omdat het aantal tellers groeide naar acht personen. Bovendien beschikken nu drie NVWC'ers over een vergunning om boerenzwaluwjongen te ringen.

De tellers bezochten tussen 20 mei en 15 juni zestien adressen in de polder 'Lage Prijs', in het kader van het broedvogelmonitoringsproject (BMP) van Sovon. Daarbij werden maximaal 49 bewoonde nesten vastgesteld. Deze telling willen we jaarlijks blijven herhalen. Hij draagt bij aan een beter landelijk inzicht in de populatietrend.

Op acht adressen, verspreid over het werkgebied, volgden we het broedsucces tussen eind april en begin september. Dat betrof 114 legsels, met tenminste 332 uitgevlogen jongen. Daarvan wisten we er 241 te ringen.

Honingraten uit steenuilenkast. Foto Theo Boudewijn

Plaatsen steenuilenkast. Foto Jouke Altenburg

Boerenzwaluw. Foto Jouke Altenburg

We ringden ook nog 12 volwassen vogels. Van vier door ons geringde boerenzwaluwen kregen we een terugmelding: 1 vondst van een dood exemplaar en 3 hervangsten. Qua broedsucces was 2010 een minder gunstig jaar dan 2009, maar zeker niet slecht. Het contact met boeren en andere bewoners van het landelijk gebied is altijd inspirerend.

Foto Marc Collier

Trektellen in 2010: rode-ogentelling en radar (door Louis van Oort)
Het trektelseizoen 2010 zal vooral herinnerd worden om Euro Birdwatch 2010, oftewel de rode-ogentelling op zaterdag 2 oktober. Voor het eerst konden we dankzij de inspanningen van Mark Collier en Daniël Beuker gebruik maken van een radar van Bureau Waardenburg. Bovendien werd niet zoals gebruikelijk slechts 2,5 uur op zaterdagmorgen geteld, maar van 5.15 uur tot 17.15 uur, liefst 12 uur dus. Deze telling maakte deel uit van Euro Birdwatch 2010, waarbij in 30 Europese landen de vogeltrek werd geteld. De telling kreeg vooraf en ook achteraf erg veel media-aandacht. Van een live-uitzending bij Omroep Gelderland en een groot artikel in AD-Utrechts Nieuwsblad, tot korte gesprekjes bij Radio 538 en Radio 2. Hoogtepunt van die telling was overigens een nieuwe soort voor de West-Betuwe: een taigaboomkruiper, waarvan we geluidsopnamen konden maken. Helaas moesten we de soort maanden en een lange discussie op Waarneming.nl later alsnog van de lijst afvoeren. Het bleek toch om een gewone boomkruiper te gaan.

Tijdens de telling bezochten veel werkgroepleden de post en kregen we ook de nodige aanloop van nieuwsgierige niet-leden. Al met al was de telling zo'n groot succes dat we hebben besloten er een jaarlijks terugkerend evenement van te maken: ieder jaar gaan we minstens één telling van een hele dag doen, bij voorkeur tijdens Euro Birdwatch.

De hoogtepunten uit de rest van het seizoen waren:

Zaterdag 25 september: eerste boomklever ooit op trek over de post. Daarnaast een recordaantal van 161 gaaien.

Donderdag 30 september werd van 7.30 tot 12.00 uur geteld, spontaan, omdat we ter gelegenheid van een uitzending van Omroep Gelderland toch op de post moesten zijn. Ondanks de miezerregen vloog het die dag geweldig. Een constante stroom vinken, graspiepers en opvallend veel zanglijsters werd afgewisseld met een opmerkelijke (en opmerkelijk late) groep van 19 oeverzwaluwen, 2 bontbekplevieren, 2 bonte strandlopers, een beflijster, de eerste veld- en boomleeuweriken en koperwieken van het seizoen, evenals 3 waterpiepers, waarvan er één zich luid roepend aandiende terwijl we in de uitzending waren. Ter plaatse was nog een tapuit.

Zaterdag 2 oktober: tijdens de rode-ogentelling passeerden 9 grote bonte spechten. Een record.

Zaterdag 9 oktober: na het afvallen van de taigaboomkruiper was de klapekster van deze telling toch wel het vogelhoogtepunt van 2010. Verder deze dag goudvink en geelgors.

Zondag 17 oktober: een goudhaantje en een appelvink kwamen over de post.

Zaterdag 23 oktober: 147 kepen betekenden een tweede plaats in de decennium top-10

Zondag 31 oktober: overal in het land kwamen pestvogels over de post. Wij

hadden er deze dag ook eindelijk eentje. Plus tien barmstijzen.
Zaterdag 7 november: elf barmstijzen en veel ganzen.

In het voorjaar van 2010 is er niet geteld. Dit jaar maar weer eens proberen. Alle totalen zijn te vinden op www.trektellen.nl onder telpost Redichemse Waard.

Riviertellingen (door Marcel Kok)

Van januari tot en met april en vanaf september tot en met december zijn de uiterwaarden tussen Culemborg en Wijk bij Duurstede weer geteld tijdens het middelste weekend van de maand. Een groepje van zo'n 10 mensen heeft er ook dit jaar weer voor gezorgd dat elke maand geteld is. Wat bracht het afgelopen jaar? Het begon koud en het eindigde koud.

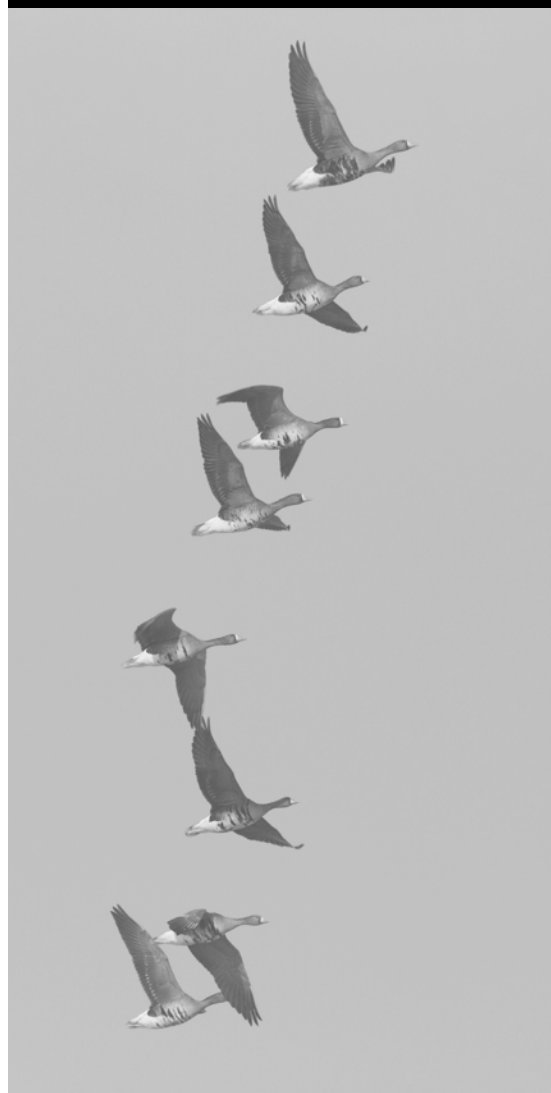
De koude zorgde nu wel voor een toename van wintersoorten als grote zaagbek, nonnetje en brilduiker. Het blijven kleine aantallen, maar vooral grote zaagbek liet een duidelijke toename zien. De laatste tellingen van het voorjaar brachten wel een leuk palet aan steltjes en voorjaarssoorten. De eerste tellingen in het najaar begonnen rustig, het was nog warm en de eerste tellingen stond de mais nog hoog in de akkers. Voorproefje van de winter waren de eerste groepjes smienten en 1500 zomerganzen (beduidend minder dan de afgelopen jaren), een restant nazomer (lepelaar, kleine zilverreiger) en de trek in volle gang. Aan de noordkant vier grote groepen zwaluwen die duidelijk aan het bedenken waren of ze over wilden steken of niet (en of ze om of over telpost zouden vliegen), een visarend over de steenfabriek bij het Amsterdam-Rijnkanaal. Een broedseizoen heeft ook de ijsvogels weer goed gedaan, 1 roepend beest in de plasjes aan de oostkant van het veer bij Beusichem. Pas in november / december begonnen de wintersoorten pas echt binnen te komen.

In een besneeuwd landschap half december gaan we op pad in de verwachting dat het een snelle telling zou worden. Allereerst zie je donkere vogels op een lichte achtergrond vrij eenvoudig. Ten tweede zijn de vogels meer geconcentreerd op ijsvrije watertjes.

We begonnen bij de pont Culemborg aan de noordkant van de Lek met tellen. Veel ganzen zaten ver en vaak tussen de kribben van de Lek. Ter hoogte van Schalkwijk zaten de eerste aantallen brandganzen. Ongeveer tweehonderd stuks waren aan het foerageren op een ondergelopen stukje uiterwaard. Op de kribben zaten hier vooral storm- en kokmeeuwen. Geheel onverwachts, maar erg spectaculair was een groep van 110 veldleeuweriken die langs kwam vliegen. Met sneeuwdagen als deze zie je altijd dingen die je anders niet zo gauw ziet. Die veldleeuweriken zullen wel wegtrekken voor de vorst.

Tijdens deze telling hebben we ook erg veel hazen waargenomen. Op een grasland bij de Heul zaten drietwintig hazen bij elkaar. Ze staken goed af tegen de sneeuw. Verder naar het oosten ter hoogte van een dijkhuisje zat 80% van de hele telling op een grasland. Handig! Zeker drieduizend brandganzen en vijfhonderd grauwe- en kolganzen zaten op hun buik in de sneeuw.

Vlak voor de rivierkruising weer een verrassing. Twaalf adulte kleine

Kolganzen. Foto Jouke Altenburg

Brandganzen. Foto Jan Dirk Buizer

Wilde zwanen. Foto Jouke Altenburg

zwanen zitten te dutten in het ijswater. Bij een vogel is een gele pootring af te lezen. (Thuis vinden we op internet dat deze vogel op zeven november dit jaar bij Dronten is afgelezen.) Eenmaal het pontje overgestoken, vinden we bij Ravenswaaij weer een watervogelsamenschooling. Ook weer erg divers. Ditmaal zitten er wilde zwanen in de groep. Twee adulte vogels met vijf jongen foerageren hier in het plasje. Afgezonderd, maar nog wel in de groep, zitten vijf toendrarietganzen. Op de afgraving zat een eenzame kleine zwaan te trompetteren. De zwaan kreeg geen reactie en besloot daarop naar het oosten weg te vliegen. Verder zaten hier nog twee nonnetjes en de enige grote zilverreiger van de telling (tja, die mis je dan weer eerder in een sneeuwlandschap).

Op de terugweg zaten er langs de Achterweg een grote groep grauwe- en kolganzen. Een grauwe gans met een gele halsband liet zich goed bekijken. Na deze ingevoerd te hebben op www.geese.org blijkt dat dit de eerste keer is dat de halsband van de vogel in Nederland is afgelezen. De vogel is in 2008 op Rügen (Noord-Duitsland) geringd en heeft daar ook de meeste tijd doorgebracht. De gans heeft onder andere bezoeken gebracht aan Bremerhaven (Duitsland) en even ten oosten van Poznan

Huiszwaluwen (door Arjan Brenkman)

In totaal hadden we 101 nesten in de bebouwde kom van Culemborg, waarvan slechts 19 in de stad, 20 op het schoolhof en de rest is verhuisd naar Parijsch. Deze telling is gedaan door Gerard Smit en Arjan Brenkman.. Ten opzichte van vorig jaar is dit een zeer lichte daling van 3 nesten, maar wel een verdere verschuiving uit de stad (12 nesten minder dan 2009). Qua aantal zitten we op een all-time top met een verdubbeling sinds 2002. Dit is waarschijnlijk volledig te denken aan de veel interessanter geworden uiterwaarden.

Terugkeer naar hoge aantallen buizerd bij roofvogeltelling (door Louis van Oort)

De jaarlijkse roofvogeltelling vond plaats op zaterdag 30 januari onder prachtige omstandigheden: 5 cm vers gevallen sneeuw, windstil, helder en rond de 0 graden. Het leverde een mooi totaal van maar liefst 122 buizerds, 15 torenvalken, 5 sperwers, 3 haviken en 2 steenuilen op.

De 122 buizerds betekent een terugkeer naar het hoge gemiddelde van het vorige decennium. Daar was de afgelopen twee jaar, met respectievelijk 73 (2009) en 95 (2008) buizerds, wat de klad in gekomen. In 2007 hadden de tellers met 127 buizerds een vergelijkbaar aantal met dit jaar, terwijl in 2006 de teller op 111 bleef steken. Het vooralsnog ongenaakbare record stamt uit 2005 met 168 buizerds.

Het relatief hoge aantal van dit jaar was waarschijnlijk mede te danken aan de uitstekende waarneemomstandigheden. Maar er waren ook al eerder signalen uit het veld dat de buizerd deze winter in groten getale aanwezig was in onze contreien.

Voor de overige dagroofvogels geldt dat de aantallen in de buurt liggen van wat we de laatste jaren tijdens de roofvogeltelling zien. Wel opmerkelijk waren de twee steenuiltjes, die lang niet ieder jaar worden gezien tijdens de roofvogeltelling. Dit heeft waarschijnlijk alles met het weer te maken,

Buizerd. Foto Jouke Altenburg

want steenuilen gaan graag overdag in het zonnetje zitten op winterse dagen.

Andere leuke vogelsoorten die tijdens de telling werden waargenomen, zijn roerdomp, wilde zwaan, kleine zwaan, ijsvogel, grote zilverreiger, waterpieper en kleine bonte specht.

Overige activiteiten (door Marcel Kok)

Naast deze activiteiten zijn er verschillende jaarlijks terugkerende tellingen en activiteiten door de vogelwerkgroep uitgevoerd. Dat zijn onder andere:

- de organisatie van een aantal excursies naar Zeeland, de Zouweboezem
- tellingen van (kolonie)broeders als roek en blauwe reiger in Culemborg
- bijdragen aan nationale tellingen zoals kwartelkoning (weer niets dit jaar), MUS, PTT-tellingen

Na het slechte jaar 2009 werden er dit jaar betere resultaten met de valken en uilen behaald. Vooral torenvalk en kerkuil lieten vooruitgang zien. Helaas boeken wij met de nestkasten voor steenuilen nog geen voortgang.

Het bijgevoegde overzicht laat zien hoeveel broedparen van de doelsoorten in onze kasten gebroed hebben. Bovendien is daarin opgenomen welke vogelsoorten ook van onze kasten gebruik maken. Nijlganzen, kauwen, holenduiven, spreeuwen en mezen profiteren volop van de door ons geboden nestkasten.

Het bestand aan nestkasten in het verslagjaar is 19 torenvalkkasten, 10 bosuilkasten, 15 steenuilkasten en 12 kerkuilkasten.

Sinds een paar jaar zijn we ook in de weer met vleermuiskasten. Tot nu toe is er in 1 van de 8 kasten een aanwijzing van bewoning door vleermuizen gevonden.

Ten aanzien van de bosuilen stellen wij ons terughoudend op. Bosuilen blijken felle concurrenten van steenuilen en kerkuilen. Ook de niet in nestkasten broedende ransuilen worden door de sterkere bosuilen verdreven. Een duidelijk voorbeeld van concurrentie troffen we aan in een kerkuilkast aan de Kooiweg West. Tot 2010 had daar sinds de plaatsing een kerkuilpaar met succes gebroed. Bij de controle van deze kast op 14 januari vloog er een bosuil uit de kast. Er lag bovendien een ei in. Bij de controle op 24 februari zagen we 4 jongen en nog een ei. Op 10 maart is er een jong geringd. De andere jongen waren spoorloos verdwenen.

De eigenaar van de schuur liet ons een dode kerkuil zien die hij kort daarvoor in de schuur had gevonden. Het lijkje was al helemaal verdroogd. We hebben de kop ervan afgesneden en meegenomen. Toen de schedel was uitgeprepareerd, bleek er een gat in te zitten. Het leek er sterk op dat de kop van de kerkuil door de klauwen van een bosuil was doorboord.

Bovendien bleek bij de controle op 9 december van een kerkuilkast op het voormalige OVB-terrein dat deze kast ook door bosuilen was gekraakt. Er vlogen toen twee bosuilen uit.

Ook dit is een groot verlies voor de kerkuilenstand, want in deze kast is ook

Nestkasten- werkgroep

Onderdeel van de vogelwerkgroep

door Leo van der Kooij

Foto's Theo Boudewijn

jarenlang met succes door kerkuilen gebroed.

Naar aanleiding hiervan zijn we gestopt met het plaatsen van nieuwe bosuilkasten. Bovendien zullen we bekijken waar de bestaande bosuilkasten mogelijk een gevaar voor in de nabijheid broedende kerkuilen en steenuilen opleveren en die zo nodig verwijderen.

Van de 19 torenvalkkasten is er een verdwenen sinds 2008 en een is er dit jaar vernield onder de populier waaraan hij bevestigd was, gevonden. Van de andere kasten zijn er geen verloren gegaan, al is er een steenuilkast zo goed als vergaan. Een al langer bestaande kerkuilkast is sinds dit jaar aan ons bestand toegevoegd. Deze kast is door kerkuilen bezet die daar 5 jongen in groot brachten.

Onze werkgroep verloor dit jaar twee leden om gezondheidsredenen. Jilles Verdouw en Arie van der Ham. Gelukkig kreeg de groep versterking van Ger Niesen, Breun Jansen en Jurgen Geven. Momenteel telt de werkgroep negen actieve leden. Alle kasten worden enkele keren per jaar gecontroleerd en schoongemaakt. Als er broedgevallen van de doelsoorten geconstateerd worden, gaan we die extra controleren en als de jongen groot genoeg zijn worden ze in de regel door Theo Boudewijn of een andere bevoegde ringer geringd.

In het winterseizoen maken we bovendien nieuwe nestkasten om nestkasten die afgeschreven worden te vervangen en het bestand nog uit te breiden. Wat betreft uitbreiding gaan we in op verzoeken van bewoners. Als die graag een nestkast op hun terrein of in hun schuur geplaatst willen hebben, gaan we kijken of die plek geschikt is. Als dat zo is, plaatsen we de gevraagde kast. Zelf gaan we niet meer op zoek naar plekken die geschikt zouden kunnen zijn om daar een nestkast te plaatsen.

Overzicht Nestkastenbestand 2010

Soort	Aantal kasten	Onbewoond	Bewoond door	Succes doelsoort
Torenvalk	18*	13	Torenvalk 4 Nijlgans 1	3 broedgevallen, 12 jong uitgevlogen, waarvan 9 geringd, 1 broedgeval in de eifase mislukt
Bosuil	10	1	Bosuil 2, Holenduif 6, Nijlgans 2, Kauw 1	1 broedgeval, 4 jongen geringd en uitgevlogen 1 broedgeval in de eifase mislukt
Steenuil	14	4	Steenuil 1, Koolmees, Mees (sp) 2, Kauw 1, Spreeuw 1, Holenduif 1, Onbekend 2	1 broedgeval, 3 jongen waarvan 2 geringd, 1 dood gevonden
Kerkuil	12	4	Kerkuil 3 Kauw 2 Bosuil 1 Holenduif 2	3 broedgevallen, 14 jongen uitgevlogen waarvan 11 geringd Bosuil 4 eieren, 1 jong geringd en en uitgevlogen

* 1 Torenvalkkast met broedsel van Nijlganzen vernield gevonden. Hierna nog 17 kasten aanwezig

De NVWC-website werd in 2010 74x ververst; in totaal werden 160 pagina's geplaatst of bewerkt. De pagina's met waarnemingen (43x), nieuwspagina (37x) en de fotopagina (33x) werden het meest ververst.

De vogelwerkgroep leverde veel informatie voor o.a. de trektelpagina (12x), kijkschermberichten (4x), de rivierentelling (2x). Maar ook de insectenwerkgroep leverde flink wat 'kopij' en prachtige foto's, vooral over de resultaten van het nachtvlinderonderzoek in de Put van Buren en het VITENS-terrein.

Hoe goed de website door hoeveel unieke bezoekers wordt bekeken weten we niet, bij gebrek aan een statistiekprogramma. Daarnaast zou de webbeheerder het beheersysteem graag verbeterd en uitgebreid zien met functies als:

- automatisch aan en afmelden voor activiteiten en de nieuwsbrief Tsjiepl!
- mogelijkheid voor werkgroepen om hun eigen pagina's/nieuwsberichten te vullen en te actualiseren;
- een aantrekkelijkere fotopagina.

Jandirk Buizer heeft e.e.a. al uitgezocht; de webbeheerder mist echter de tijd en de kennis om het een stap verder te brengen. Wie voelt zich geroepen?

Web- redactie

door Jouke Altenburg

Planten- werkgroep

door Leo van der Kooij

Foto Winny Verdouw

Er zijn dit jaar geen nieuwe leden van onze werkgroep bijgekomen. Van de 11 leden op de verzendlijst zijn er 8 met enige regelmaat in het verslagjaar actief geweest.

In het jaarprogramma stonden 6 excursies gepland. Twee hiervan waren speciaal gericht op paddenstoelen, twee excursies naar gebieden buiten ons werkgebied, een excursie in samenwerking met de insectenwerkgroep in de uiterwaarden en een excursie op zoek naar vissen en waterplanten in de rijke sloten van de wijk Parijsch.

Verder deden enkele van onze leden volop mee aan de natuurfestdag op 5 juni. Voor de excursies op die dag was er goede belangstelling bij leden van de NVWC. Wel teleurstellend was de zeer geringe belangstelling van het Culemborgse publiek, ondanks het feit dat er in persberichten en op de website ruim aandacht aan de activiteiten op die dag was besteed.

De eerste excursie zou op 10 april naar de landgoederen bij 's-Graveland gaan. Helaas ging deze excursie bij gebrek aan belangstelling niet door.

Wel doorgang vond de tweede excursie op 19 juni naar De Bruuk bij Nijmegen. Het was echt een uitje van de Plantenwerkgroep, want vier leden en drie "aanhanger" genoten hier met volle teugen van de prachtige moerasvegetatie met duizenden vleeskleurige en rietorchissen.

De geplande avondexcursie op woensdag 25 augustus kon niet georganiseerd worden.

Een groot succes was de slootjesexcursie op zaterdag 4 september in de wijk Parijsch. Op de excursie kwamen veel kinderen en volwassenen af, die met veel plezier naar de planten, vissen en andere waterdieren keken.

De succesnummers van de werkgroep waren zoals altijd de twee paddenstoelenexcursies waarmee traditioneel het plantenseizoen wordt afgesloten. De excursie van 2 oktober ging naar het Zoelense bos (Landgoed Soelen) en die van 16 oktober naar het landgoed Sparrenrijk bij Bostel.

Lezers van dit verslag zullen zich afvragen of er in het verslagjaar in werkgroepverband geen inventarisaties van de Culemborgse flora zijn gedaan. Het antwoord is dat dit werk helemaal heeft stilgelegd.

Deze laatste punten liggen voor een deel aan de opsteller van dit jaarverslag. Na vele jaren als coördinator van de werkgroep heb ik besloten om deze taak niet meer uit te oefenen. Om verschillende redenen ben ik niet meer gemotiveerd genoeg om de kar met enthousiasme te trekken. Op het ogenblik van het maken van dit verslag is er nog niemand gevonden om mijn taak als coördinator over te nemen. 🐦

Op initiatief van Mienke de Goederen ben ik met haar in januari '10 begonnen de Jeugdgroep weer op te pakken. Michiel Kok, die altijd bezig is met zijn natuurspeeltuin voor Culemborg, en Hans Kunstman deden mee. Cocky had alles tot die tijd in haar eentje draaiende gehouden. Ze heeft ons ook heel goed op weg geholpen.

Om de twee à drie weken hebben we op zaterdagochtend een programma, meestal ondersteund door wat mensen uit diverse werkgroepen, die dus heel veel weten. We hebben zo'n 20 leden, maar meestal zijn er 12 tot 15 kinderen aanwezig. Ze doen de natuurclub naast hun meestal drukke andere bezigheden.

In januari hebben de kinderen met de klusgroep insectenhotelletjes getimmerd. In maart hebben we een schoonmaakactie in de Baarsemwaard gehouden.

Er kwamen erg veel kinderen af op de fotoworkshop van Co Sielhorst en Paul van Buchem. Erg leuk, ondanks de regen.

Een andere keer gingen we om 7 uur 's ochtends met Daniel van de vogelwerkgroep naar een vroeg vogelconcert luisteren in de Plantage.

In april hadden de kinderen bij Luut van Wijk een gezellige salamanderochtend bij haar tuinvijver. Daarna nog even naar de Zump om te kijken of we er een paar konden vangen.

Eind mei met Kars naar de Zump om libellen en waterdiertjes te bekijken. In juni met Jouke bij meneer Stol, langs de Lekdijk, boerenzwaluwen bekeken en gezien dat ze geringd werden door Theo Boudewijn. Ook nog nestjes gekleid op een boerenzwaluwenmanier. Begin juni was de Natuurmarathon en daar deed ook heel wat jeugd aan mee.

Met de gewone plantjes in de directe omgeving met Kees van de Vate en Mike van de Linden. Slootjes in Parijsch weer met Co en Berry Lucas. En in de Zump de torretjes met Wim Ruben en libellen en vlinders met Annette en Kars.

Dan na de zomervakantie een slootjesexcursie in Parijsch met Rob van de Haterd, bijgestaan door Co Sielhorst en Kees van de Vate. Hier kwamen heel veel ouders met kinderen uit de wijk op af. In september een hele leuke slakkenochtend met Annet in de Zump.

Eind september waren we te gast bij Eric Schuurman aan de Lekdijk. Hij is al 50(!) jaar imker en kon ons veel laten zien en proeven.

In oktober hebben de kinderen hard gewerkt aan een groot dierenhotel voor egels en vogels en insecten. Dat werd onder leiding van Michiel gedaan. We hadden nog een extra ochtend nodig om hem af te krijgen. Je kunt hem nu zien in de tuin van de Ketelvink. Ook stond hij in de Culemborgse Courant. Eind oktober bij Luut van Wijk heel veel over egels gehoord, maar helaas niet gezien.

Het werd besloten met het helpen van de knotwilggroep. Aan het eind van de Weidsteeg hebben de kinderen gesleept, gehakt, geklommen en gezaagd. De knotwilggroep was er blij mee. 🐦

NVWC **jeugdgroep**

door Winny Verdouw

Foto Winny Verdouw

Insecten- werkgroep

door Rob van de Haterd

foto's Jan Dirk Buizer

Lezingen

Er was in 2010 veel aandacht voor insecten op het 'witte doek' van de Ketelvink. In januari leverde de insectenwerkgroep een bijdrage aan de lezing over de "Rijkdom Put van Buren". In juni volgde een boeiende lezing over dagvlinders door Albert Vliegthart van de Vlinderstichting en in september was er in de lezing "in sloot en plas" volop aandacht voor de waterinsecten.

Publieksexcursies

In april werd een succesvolle excursie georganiseerd, op zoek naar het Oranjetipje. Doordat de excursie wat vroeg op de dag begon, was het nog te koud voor oranjetipjes. Gelukkig lieten de aanwezige vogels zich bewonderen in het mooie ochtendlicht tot het moment dat de insecten wakker werden. Naast het oranjetipje en verschillende andere vlinders zagen we ook de eerste vuurjuffer, die net uit het water kroop.

In juli was de insectenwerkgroep op volle sterkte aanwezig bij de natuurmarathon. Na een nachtvlinderlezing volgde een nachtvlinderexcursie tot diep in de nacht. De ochtend erna stond er alweer een goed gevulde nachtvlinderdial met allerlei prachtige soorten, waaronder verschillende pijlstaarten. Overdag was er nog een excursie naar de Zump met aandacht voor vlinders, libellen en kevers.

Daarnaast was er in juli de nationale nachtvlindernacht, die zich naast het bekijken van nachtvlinders, ook richt op voorlichting over deze boeiende beestjes. Bij eerdere nachtvlindernachten kwamen ook altijd veel kinderen kijken, maar doordat het in juli nogal laat donker wordt, was er voor kinderbtijd niet zo veel te zien. Nadat het donker werd, werden er veel leuke nachtvlinders gezien.

In september is, samen met de plantenwerkgroep, een excursie georganiseerd onder de historisch verantwoorde titel "In sloot en plas" naar de slootjes in Parijsch. Deze excursie werd geleid door de insectenwerkgroep, de plantenwerkgroep en ook de jeugdgroep was van de partij. Het grote aantal kinderen en volwassenen/ouders genoten van het prachtige weer en van allerlei planten, waterinsecten en vissen.

Werkgroepsactiviteiten

Naast de publieksactiviteiten zijn er ook een aantal activiteiten georganiseerd speciaal bedoeld voor de werkgroepsleden.

Elke maand was er een nachtvlinderavond/nacht, waarop we met een laken en lamp proberen nachtvlinders te lokken. Na drie jaar tellen in de Put van Buren zijn we in 2010 verhuisd naar de boomgaard van Vitens in Eva/Lanxmeer. Daarnaast hebben we twee keer op dezelfde avond geteld in de Put van Buren, om beide gebieden met elkaar te vergelijken. De resultaten van vier jaar tellen in de Put van Buren zijn beschreven in de Hak-al. Belangrijkste conclusie is dat er nog genoeg valt de ontdekken aldaar.

In het voorjaar zijn een determinatie-avond en een schepnetexcursie gehouden om de larven van libellen beter te leren kennen. Dit was zeer succesvol voor de grote libellenlarven, maar de juffers bleken een stuk moeilijker.

Eind mei hebben een aantal leden van de iwg geprobeerd de kennis van zweefvliegen wat te vergroten door een excursie naar de Put van Buren. Door het matige weer was dit niet zo goed gelukt, dus wellicht moeten we op herhaling.

Een geplande excursie naar de Meinweg en Limburgse beken moest helaas worden afgelast door tijdgebrek.

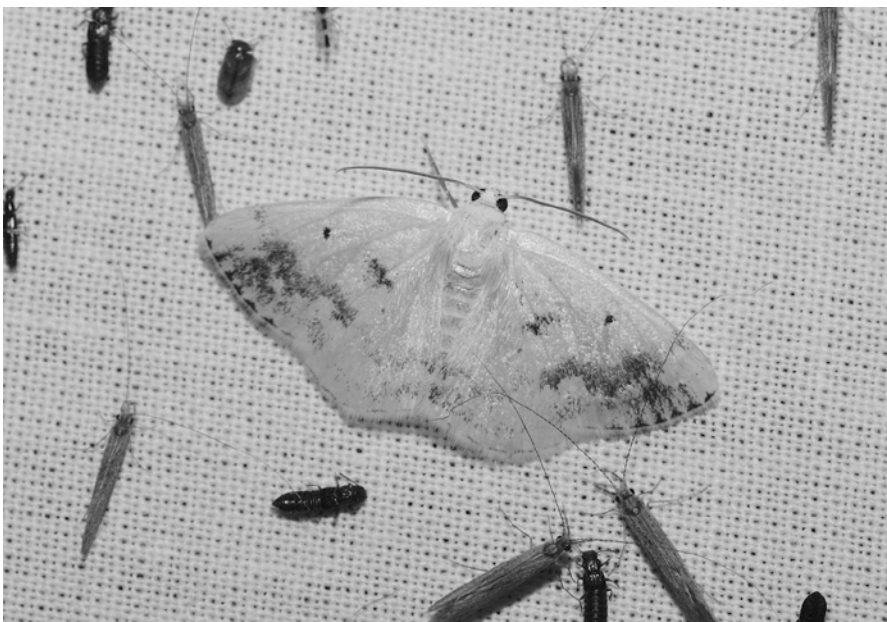
In 2010 zijn we voorzichtig na gaan denken over een vervolg van de succesvolle boekjes "Vlinders tussen Lek en Linge" en "Libellen tussen Lek en Linge". De bedoeling is dat er over een aantal jaar weer iets dergelijks komt.

Jeugdgroep

Naast de al eerdergenoemde excursie "in sloot en plas", ging de insectenwerkgroep nog een keer met de jeugdgroep op libellenexcursie.

Niet insecten: vissen en slakken

De insectenwerkgroep is niet eenkennig en adopteert graag andere dieren die anders onder geen enkele werkgroep vallen. In 2010 hebben leden de insectenwerkgroep een slakkenexcursie en een vissen-/waterkeverexcursie georganiseerd.

Financieel jaarverslag

Samenvatting

door Yme Jan Bosma

EXPLOITATIEREKENING 2010

De rekening geeft de inkomsten en uitgaven in 2010. Het eindresultaat is een tekort van 1.432 euro. In de begroting was een groter tekort becijferd van 2.500 euro. De belangrijkste redenen voor het tekort zijn de kosten van het 35-jarig jubileum met een bijzondere nieuwjaarsbijeenkomst, de natuurmarathon en de Hak-al Special. In 2009 was er een groot overschot dankzij de ontvangst van subsidies waarvan de kosten drukten op 2008. In 2010 is van het overschot van 2009 2.000 euro gestort in de Voorziening Bijzondere Uitgaven. Deze voorziening gebruikten we in 2010 om de kosten van het 35-jarig jubileum uit te betalen.

Bij de kosten van het 35-jarig Jubileum past de kanttekening dat van de voorziening Bijzondere uitgaven een bedrag van 2.795 euro en de subsidie van de Lions Club (1.000 euro) worden gebruikt voor het betalen van de kosten van het Jubileum. Er is dus voor het Jubileum een bedrag van 3.795 euro beschikbaar terwijl de totale kosten per saldo 3.663 euro zijn. De kosten van het Jubileum kunnen dus volledig worden gedekt.

	2010		begroting 2010		2009	
	Debet	Credit	Debet	Credit	Debet	Credit
Bijdragen		10.137		8.500		15.261
Overige baten		1.484		1.100		419
Rente baten		124		75		86
Afschrijvingen	790		900		3.030	
Excursie/Cursuskosten	3.663	0	2.795	2.795	0	133
Huisvestingskosten	1.986		2.175		1.671	
Werkgroepen	702		1.200		644	
Bestuurskosten	14		400		201	
Dia- en Lezingenavonden	567		350		310	
Drukwerk en Promotie	3.109		4.550		3.180	
Algemene kosten	2.344		2.600		2.350	
<< Winst\Verlies >>	0	1.432	0	2.500	4.512	0
TOTAAL	13.176	13.176	14.970	14.970	15.899	15.899

Per betalend lid (321) zijn de kosten 41,05 euro.

	2010		2009	
	Debet	Credit	Debet	Credit
Bijdragen		31,58		47,54
Ontvangen gem. subsidies		6,24		6,24
Overige baten		4,62		1,31
Rente baten		0,39		0,27
Afschrijvingen	2,46		9,44	
Excursie/Cursuskosten	11,41			0,41
Huisvestingskosten	6,19		5,21	
Werkgroepen	2,19		2,01	
Bestuurskosten	0,04		0,63	
Dia- en Lezingenavonden	1,77		0,97	
Drukwerk en Promotie	9,69		9,91	
Kosten Hak-Al	6,49		8,75	
per Hak-al	1,62		1,75	
Convo's en verslagen			0,25	
Algemene kosten	7,30		7,32	
<< Winst\Verlies >>		4,46	14,06	
TOTAAL	41,05	41,05	49,53	49,53

De belangrijkste verschillen met de begroting zijn de hogere inkomsten, de hogere excursie/cursuskosten en de lagere drukwerkkosten. De hogere inkomsten komen vooral door de ontvangst van een subsidie van de Lions Club van 1.000 euro. De hogere excursie/cursuskosten komen door de kosten van het 35-jarig jubileum van de NVWC. Het meeste is uitgegeven aan de Hak-al Special, door iedereen geprezen als een schitterende uitgave. De kosten waren 2.816 euro (begroot 1.100 euro). De lagere drukwerkkosten komen omdat er drie gewone Hak-als zijn verschijnen in plaats van vijf in de laatste jaren. Gezien het verschijnen van de Hak-al special is dat lagere aantal logisch.

De belangrijkste verschillen met 2009 zijn de lagere inkomsten, de lagere afschrijvingskosten en de hogere excursie/cursuskosten. De lagere inkomsten komen omdat in 2009 flinke subsidiebedragen zijn ontvangen voor onder andere het Libellenboekje en de vogelkijkhut. De lagere afschrijvingskosten komen door een paar bijzondere afschrijvingen in 2009, namelijk voor de vlinderbenodigdheden en het fietsenrek. De ontvangen subsidies zijn daarvoor benut. De excursie/cursuskosten staan hiervoor al beschreven.

BALANS 2010

Bij de balans gaat het om de bezittingen en schulden van de NVWC. Het gaat om een totale waarde van 21.700 euro aan de debetzijde (de bezittingen) en van 23.132 euro aan de creditzijde. Het verschil is het verlies van 1.432 euro (zie ook Exploitatierkening).

Het vermogen van de NVWC is 6.782 euro. Gezien de winst van 2009, groot 4.512 euro, had het vermogen in 2010 8.782 euro moeten zijn. Echter van die winst is 2.000 euro toegekend aan de voorziening Bijzondere uitgaven voor de kosten van het 35-jarig jubileum in 2010.

Bij de exploitatierkening is gemeld dat de kosten van het 35-jarig Jubileum van 3.663 euro worden betaald uit de voorziening Bijzondere uitgaven en de subsidie van de Lions Club (1.000 euro). Het effect van dat gebruiken van deze voorziening is dat het verenigingsvermogen stijgt naar 8.144 euro, namelijk met het verschil tussen de onttrekking van 2.795 euro aan de voorziening en het tekort van 1.433 euro op de exploitatie.

omschrijving	2010		2009	
	debet	credit	debet	credit
vaste activa, saldo	605		1.076	
vorderingen	543		792	
liquide middelen	20.504		21.187	
tussenrekeningen				
Vooruitbetaalde bedragen	48		121	
Vooruitontvangen bedragen		170		75
Nog te ontvangen bedragen				
Nog te betalen bedragen		224		849
kapitaal per 1 januari	6.782		4.269	
voorzieningen				
Voorziening onderhoud		1.000		1.000
Voorziening Bijz. Uitgaven		3.334		1.334
Voorziening besteding legaat				
Voorziening Ketelvink		11.472		10.986
Voorziening debiteuren		150		150
<<winst/verlies >>	1.432		4.512	
TOTAAL	23.132	23.132	23.176	23.176

De vaste activa bestaan uit bezittingen als vijver, keukeninventaris en kamptent. Door afschrijvingen (zie exploitatierkening) is dat bedrag lager geworden. Vorderingen zijn nog te ontvangen contributies.

Voorzieningen zijn bedoeld om te verwachten toekomstige uitgaven of vervangingen te kunnen betalen, zoals een nieuwe motormaaier of cv-ketel. De Voorziening Bijzondere Uitgaven is 2.000 euro hoger vanwege, zoals hiervoor al is gemeld, een storting in verband met het 35-jarig jubileum in 2010. Afgesproken is dat uit die voorziening 2.795 euro zou worden gebruikt voor de kosten van het Jubileum.

De liquide middelen zijn gedaald van 21.187 euro in 2009 naar 20.504 euro in 2010. In 2010 is er sprake van een verlies.

BEGROTING 2010 en 2011

De exploitatierekening geeft een beeld van de gerealiseerde opbrengsten en kosten, de begroting van de verwachte opbrengsten en kosten. Het gaat in dit hoofdstuk om de begroting van 2011. Op verzoek van de gemeente is ook de begroting voor 2012 toegevoegd. Het verwachte resultaat is een tekort van 1.625 euro in 2011 en van 1.150 euro in 2012.

Omschrijving	begroting 2012		begroting 2011 aangepast		begroting 2011 oorspronkelijk		begroting 2010	
	Debet	Credit	Debet	Credit	Debet	Credit	Debet	Credit
Bijdragen totaal		9.000		8.500		8.500		8.500
Overige baten totaal		200		200		200		1.100
Rente baten totaal		125		125		75		75
Afschrijvingen totaal	600		700		900		900	
Excursie/Cursuskosten totaal	0		pm	pm	0		2.795	2.795
Huisvestingskosten totaal	2.350		2.125		2.175		2.175	
Werkgroepen totaal	800		800		1.200		1.200	
Bestuurskosten totaal	200		200		400		400	
Dia- en Lezingen-avonden totaal	500		600		350		350	
Drukwerk en Promotie totaal	3.650		3.650		3.650		4.550	
Algemene kosten totaal	2.375		2.375		2.600		2.600	
<< Winst\Verlies >>		1.150		1.625		2.500		2.500
TOTAAL	10.475	10.475	16.450	15.450	11.275	11.275	14.970	14.970

In het Jaarverslag 2009 stond ook reeds de begroting 2011. In dit jaarverslag is deze aangepast omdat er meer duidelijkheid lijkt over de plannen rond het Chopinplein. Voor 2011 zijn er extra kosten opgenomen. Wij hebben een pm-post opgenomen voor verhuiskosten omdat de Ketelvink zeer waarschijnlijk moet wijken voor parkeerplaatsen vanwege de vergroting van het winkelcentrum Chopinplein. Deze extra kosten betalen wij

uit de Voorziening Ketelvink. Dit zal mogelijk in 2011 of in 2012 gaan gebeuren. Ook verwachten we een hogere huur, zij het dat wij uit gaan van een geleidelijke stijging. Verder is er een pm-post voor een nog te kiezen natuurproject. Hier gebruiken we de inkomsten van de Lions Club voor. De leden van de NVWC kunnen hiervoor op de Algemene Ledenvergadering voorstellen aandrazen.

LEDEN 2009

Het aantal leden is gebaseerd op het laatste ledenbestand in betreffend jaar. De aantallen zijn:

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Lid	312	311	312	320	318	304	293	288	283
Abonnee Vogeljaar	9	10	10	10	10	10	10	10	10
Erelid	8	1	1	1	2	2	2	2	2
subtotaal	329	322	323	331	330	316	305	300	295
PR-lid	53	52	50	54	55	54	38	34	33
subtotaal	382	374	373	385	385	370	343	334	328
Jeugdlid	10	11	11	10	18	15	9	10	8
totaal	392	385	384	395	403	385	352	344	336

Het aantal "gewone" leden is 329 en daarmee bijna even groot als in 2006 en 2007. Er lijkt weer sprake van een stijging.

PR-leden zijn collega-verenigingen, bibliotheek, gemeente, huisartsen, kranten enz. die vanwege de promotie van de NVWC een gratis Hak-al krijgen.

Voor basisschoolleerlingen is de jeugdgroep opgericht, in de hoop dat zij later ook voeling zullen hebben met de natuur. Momenteel telt die groep 10 leden; het maximale aantal is zo'n 15.

Abonnees Vogeljaar zijn leden die via de NVWC een abonnement op dit blad hebben. Het scheelt voor hen in kosten. Het abonnement wordt betaald door de NVWC en verrekend met de contributie van deze leden.

februari 2011

Yme Jan Bosma

Penningmeester Natuur- en VogelWacht Culemborg

Een uitgebreider Financieel Jaarverslag zal op de Jaarvergadering beschikbaar zijn. Indien gewenst kunnen leden u via bestuur@nvwc.nl deze versie opvragen.

Adressen

Contactgegevens:

Natuur- en Vogelwacht
Culemborg
Clubhuis "De Ketelvink"
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
Triodosbank: 78.14.04.312
KvK te Tiel: 40156764
e-mail: post@nwwc.nl
website: www.nwwc.nl

Bestuur:
Contact opnemen met bestuur
kan door te mailen naar
bestuur@nwwc.nl of te bellen.

Jouke Altenburg (voorzitter)
Merelweg 30
4105 WZ Culemborg
0345 - 519 847

Gijsje Robeer (secretaris)
Houtmolenstraat 50
4105XK Culemborg
0345 - 51 92 10

Cocky de Groot (2e secretaris)
Valeriaan 49
4102 VG Culemborg
0345 - 53 38 60

Yme Jan Bosma (penningmeester)
Wilgeboom 51
4101 WK Culemborg
0345 - 51 30 08

Algemene bestuursleden:
Paul van Buchem
Kastanjeboom 33
4101 VS Culemborg
0345 - 51 01 50

Beheer Ketelvink
Arie Huijgen
Binnen Molenstraat 32
4101 BA Culemborg
0345 - 51 59 75

Redactie
redactie@nwwc.nl

Lidmaatschap en Contributie:
Nieuwe leden, adreswijzigingen en
overige veranderingen in lidmaat-
schap kunnen worden doorgegeven via
e-mail aan: ledenadmin@nwwc.nl of
het postadres van "De Ketelvink" t.a.v.
ledenadministratie.

Lidmaatschap 2009; per gezin/adres
15,00 per jaar. Postlidmaatschap
€24,00 per jaar. Opzegging minimaal
één maand voor het einde van het ver-
enigingsjaar. Betaling per toegezonden
acceptgirokaart of per betalingsoproep
via e-mail van de penningmeester.

Coördinatoren:
VOGELWERKGROEP INCL. NESTKASTEN
Marcel Kok
Amstelsingel 19
4105 GZ Culemborg
0345 - 51 60 74
vogelcoor@nwwc.nl

PLANTENWERKGROEP
Leo van der Kooij
Vliegerweg 3
4101 JK Culemborg
0345 - 51 54 50
plantencoor@nwwc.nl

INSECTENWERKGROEP
Rob van de Haterd
Burgemeester Verweijlaan 44
4191 XH Geldermalsen
0345 - 52 25 82
insectencoor@nwwc.nl

KNOTWERKGROEP
Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
0345 - 51 43 58
knotcoor@nwwc.nl

WERKGROEP WINTERVOEDERING VOGELS
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
0345 - 51 09 29
voercoor@nwwc.nl

TUIN- EN KLUSWERKGROEP
Frans Waroux
Irene Vorrinkstraat 69
4105 JA Culemborg
0345 - 51 53 93
kluscoor@nwwc.nl

JEUGDROEP
Winy Verdouw
Prijsseweg 113
4106 LE Culemborg
0345 - 517339
jeugdcoor@nwwc.nl

BIBLIOTHEEK WERKGROEP
Gonda Baard
Martinus Nijhoffpad 13
4103 WP Culemborg
0345 - 52 13 94
bibliocoor@nwwc.nl
Informatie en uitleen
woensdagmorgen of op afspraak

LEZINGEN EN CURSUSSEN
Annette van Berkel
Akkenwinde 9
4102 JJ Culemborg
0345 - 53 16 89
lezingcoor@nwwc.nl

KAMPEN
Yme Jan Bosma
Wilgeboom 51
4101 WK Culemborg
0345 - 51 30 08
kampcoor@nwwc.nl

Contactgegevens dierenopvang &
dierenoverlast & milieuklachten:
VOGEL- ZOOGDIERENOPVANG
Alle hulpbehoevende "wilde" vogels
kunnen, na overleg, gebracht worden
naar:

(tijdens kantooruren)
Kinderboerderij "de Heuvel"
Jan Kaper
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
06 - 46 36 27 12

(na kantooruren)
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
0345 - 51 09 29

Vragen over vleermuizen in huis
Vleermuiswerkgroep Gelderland
'Vlegel'
Fred van Delft
Th. Zasstraat 6
4105 BN Culemborg
0345 - 51 58 20
vleermuisvragen@nwwc.nl

Vragen over insecten
Annette van Berkel
Akkenwinde 9
4102 JJ Culemborg
0345 - 53 16 89
insectenvragen@nwwc.nl

Dierenambulancie VIANEN
Jolande van der Klis
Postbus 390
4130 EJ Vianen
06 - 51 11 12 90
jolandevanderklis@hetnet.nl

Milieuklachten en -misstanden
Klachten meldlijn gemeente Culemborg
0345 - 47 79 59

(na kantooruren)
via politie
Triosingel 34
4101 XC Culemborg
0900 - 88 44

Algemene Inspectiedienst
AID groendesk
030 - 669 26 40 of
030 - 669 26 63

Contactgegevens
diverse regionale natuur-
en milieuorganisaties:
Kinderboerderij "de Heuvel"
Peter Brosky
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
0345 - 51 88 09

STEUNPUNT NME
Pauline Hoevenaars
Bezoekadres: 'de Heuvel'
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
0345 - 51 97 41 (di. & wo.)
0345 - 47 78 17 (b.g.g.)
p.hoevenaars@culemborg.nl

NME NATUURTUIN
Yme Jan Bosma
yj2009@live.nl

STICHTING CAETSHAGE
Caetshage 1
4103 NR Culemborg
(tegenover de watertoren)
06-22667529 (Basjan)
website: www.caetshage.org

STICHTING DUURZAAM RIVIERENLAND
Bezoekadres: 'de Zwerfkei'
Kwelkade 1
4001 RK Tiel
0344 - 63 45 42
www.duurzaamrivierenland.nl

STICHTING WERK AAN 'T SPOEL
www.werkaanhetspoel.nl

STICHTING EVA-LANXMEER
Lodewijk van Deysselhof 19
4103 WK Culemborg
034-5568506 of
034-5568507
www.eva-lanxmeer.nl

MILIEUDEFENSIE STEUNPUNT
CULEMBORG
Frederik van Eedenlaan 30
4103 WB Culemborg
0345 - 53 30 97
www.culemborg.milieudefensie.nl

MILIEUWERKGROEP BUREN
Goof den Hartog
Kloosterlaan 15
4111 LG Zoelmond
0345 - 50 20 61

Overige clubinformatie:

HET VOGELJAAR
Via de NVWC kun je je abonneren
op het tijdschrift "Het Vogeljaar".
Abonnementskosten zijn €13,00
per jaar (i.p.v.€13,50) en worden
via de NVWC-contributie verrekend.
Aanmelden kan bij de penning-
meester.

VERBANDTAS EN -TROMMEL:
Op excursie? Vergeet dan niet vanuit
de Ketelvink de NVWC-rugtas mee te
nemen met EHBO-doozjes, instruc-
ties en belangrijke telefoonnum-
mers. Iets gebruikt? Meld dit dan bij
het bestuur via bestuur@nwwc.nl

MELDEN NATUURWAARNEMINGEN:
via waarnemingen@nwwc.nl of
via www.nwwc.nl bij waarnemingen,
waarneming.nl

AGENDA

Maandag 9 mei 2011 deadline kopij Hak-al 2

Indien deze Hak-al onbezorgbaar,
graag retour aan:
N.V.W.C.
Middelkoopstraat 1A
4102 CE Culemborg

maart	25	vrijdag	Jaarvergadering
	26	zaterdag	Jeugdactiviteit
april	15	vrijdag	Lezing
	16	zaterdag	Jeugdactiviteit
	16	zaterdag	Natuur in de Buurt: Neerijnen
	16	zaterdag	Riviertelling Ganzen & Zwanen
	21	donderdag	Bestuursvergadering
	23	zaterdag	Vogelexcursie Zeeland
mei	6	vrijdag	Vogelexcursie Zouwe Boezem
	9	maandag	Kopijdatum Hak-Al
	13	vrijdag	Big Day
	14	zaterdag	Jeugdactiviteit
	19	donderdag	Bestuursvergadering
	20	vrijdag	Lezing
	21	zaterdag	Insectenexcursie KampinaJuni
	4	zaterdag	Jeugdactiviteit
	16	donderdag	Bestuursvergadering
	17	vrijdag	Lezing
	18	zaterdag	Vogelexcursie Fochteloerveen
	25	zaterdag	Jeugdactiviteit
	25	zaterdag	Natuur in de buurt: Everdingenwaard
augustus	25	donderdag	Bestuursvergadering
	27	zaterdag	Jeugdactiviteit
	27	zaterdag	Natuur in de Buurt: Tichelterrein
	29	maandag	Kopijdatum Hak-Al

Kijk voor het laatste nieuws op www.nwvc.nl